

**POLIISI KOTIKEIKALLA – PERHEVÄKIVALTA
KOTIHÄLYTYSTEN NÄKÖKULMASTA**

Hannele Törrönen

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE, POLIISIJOHTAJA JORMA TOIVANEN	3
KIITOS KEIKASTA!	4
POLIISI KOTIOVELLA	6
KARTOITUKSEN TAVOITTEET JA MENETELMÄT	6
PERHEVÄKIVALTA - EI ENÄÄ YKSITYISASIA	7
MALMIN POLIISIPIIRI	8
LOMAKEKARTOITUKSEN TULOKSET - LUVUT JA NIIDEN POHDINTAA	9
POLIISIT JA KOTIKEIKAT - HAASTATTELUIJEN TULOKSET	13
Tyypillinen perheväkivaltakeikka?	13
Kotikeikan päähenkilöt: nainen, mies ja viina	14
Matalalla kynnyksellä avun piiriin	15
Kumpi täältä pitäisi viedä?	17
Mielekäs keikka	18
Turha keikka	18
Keikka joka jää vaivaamaan	19
Mitä poliisilta voi odottaa perheväkivaltatyössä kotikeikoilla?	19
Läsnä: näkymätön lapsi	21
Lastensuojeluilmoituksen tekeminen	22
Rikosilmoituksen tekeminen	23
Poliisien koulutustoiveet kotikeikkojen suhteen	23
TULOSTEN POHDINTAA	24
Kotihälytysten tyyppeikat – kenttäväen hyvät kysymykset	24
Väkivallan perheissä väkivalta kulkee ristiin rastiin	25
Lapset maastopuvussa	26
<i>Lapset esiin!</i>	26
<i>Mitä poliisi voi tehdä kotikeikoilla lasten hyväksi</i>	27
<i>Yhteydet muihin viranomaisiin</i>	29
Väkivallan perheet yhteisvastuun piiriin	29
Tästä eteenpäin	30
Lähdeluettelo	32
Liitteet	34

ESIPUHE

Perheväkivalta on noussut yhä enemmän yhteiskunnallisena ongelmana yleisen keskustelun aiheeksi. Hallitusohjelmassa perheväkivaltaan kohdistetaan erityistä huomiota.

Poliisi kohtaa väkivaltatilanteita tavallisimmin kotihälytystehtävissä. Viime vuonna niitä oli 49.000 ja näistä perheväkivaltatehtäviä oli 14.500. Kun poliisia pyydetään kotiin hälytystehtävälle on siellä usein sellainen tilanne, josta ei omin keinoin selvitä: joku on pahoinpidellyt tai uhkaillut jotakuta, tunkeutunut luvatta asuntoon tai yrittää sitä, joku häiritsee jonkun kotirauhaa tai muutoin vain on tullut riitaa. Useimmiten kotihälytystehtävissä väkivalta on perheväkivaltaa. Karkean arvion mukaan voidaan todeta, että joka toisessa poliisin hoitamassa kotihälytystehtävässä on taustalla jonkinasteista väkivaltaa. Asianomistaja on yleensä nainen, mutta myös vanhemmat tai lapset voivat olla asianosaisia. Usein perheessä on lapsia, jotka joutuvat elämään nuoruutensa väkivaltaisissa olosuhteissa.

Jos lasketaan yhden kotihälytyksen hinnaksi 700 mk on niistä kertyvä yhteissumma vuodessa yli 30 miljoonaa. Yhden pahoinpitelyn hinnaksi on arvioitu 120.000 mk. Kotihälytystehtävien sisältöä ei ole, muutamia pieniä otantatutkimuksia lukuunottamatta, tutkittu. Tämän vuoksi sisäasiainministeriön poliisiosasto sopi viime marraskuussa Ensi- ja turvakotien liiton ja Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen kanssa kotihälytyksiin liittyvän selvityksen tekemisestä Malmin poliisipiirin alueella 15.11.-14.12.1999. Poliisitoimenpiteiden lisäksi haluttiin tietoa siitä, millaisina poliisimiehet käytännössä kokevat ja näkevät kotihälytystehtävät.

Tämän selvityksen tarkoitus on saada poliisilaitokset entistä enemmän kohdistamaan huomiota kotihälytystehtävien sisältöön. Määrätietoisella puuttumisella perheväkivaltaan kotihälytystehtävissä luodaan edellytykset selviytyä kriisistä. Erityisen tarpeellista on kiinnittää huomiota myös siihen, että tehtäväpaikalla tehdyt havainnot tulevat kirjatuiksi hälytyskeskuksen tietojärjestelmään. Ne muodostavat perustan hyvälle esitutkinnalle ja muiden viranomaisten mahdollisuudelle käynnistää toimenpiteitään. Esimerkkinä voidaan mainita lastensuojelutoimenpiteet.

Poliisin tavoitteena on perustehtävänsä lisäksi entistä enemmän kiinnittää huomiota avun tarpeessa olevien välittömään avunsaantimahdollisuuteen viranomaisilta, rikosuhripäivystykseltä ja muilta palveluja tuottavilta tahoilta. Jotta voitaisiin laadullisesti hyvin hoitaa kotihälytystehtävät tarvitaan tietoa niistä seikoista, jotka voivat aiheuttavaa väkivaltatilanteita.

Nyt tehty selvitys osoittaa sen, että yhteistyö eri tahojen kanssa on tarpeellista, sitä tarvitaan ja sitä tulee kehittää. Tämä julkaisu liittyy osana perheväkivallan ehkäisyn toimintaohjelmaan, jota valmistellaan.

Poliisiosasto haluaa kiittää Ensi- ja turvakotien liittoa hankkeen toteutumisesta ja erityisesti kehittämisspällikkö Hannele Törröstä, joka on suorittanut raportoinnin ja poliisimiesten haastattelut.

Helsingissä 29. päivänä toukokuuta 2000

Poliisijohtaja Jorma Toivanen

KIITOS KEIKASTA!

Ajatus tämän kartoituksen tekemisestä syntyi Sisäasiainministeriön poliisiosastolla loppusyksyllä 1999. Ensi- ja turvakotien liitolla ja poliisiorganisaation eri tahoilla on ollut yhteistyötä jo 1980-luvun puolivälin nk. Pulos-kokeiluista (Poliisin ja sosiaalityöntekijän yhteistoiminta perheväkivaltatilanteissa) lähtien. Tästä syystä olikin luontevaa tehdä kartoitus yhteistyönä. Päätös tämän kartoituksen tekemisestä tehtiin nopeasti: työn oli määrä alkaa marraskuussa. Jälkeenpäin ajatellen olin kuin poliisi hälytyskeikalla: sinne vaan katsomaan mistä on kyse.

Työhön ryhtyessäni en tuntenut poliisityötä kuin television sarjafilmeistä. Aiempi työkokemukseni on ollut sosiaali- ja terveystoimessa. Siten koko poliisiorganisaatio ja työtävät olivat uppo-outoja. Valmista kuitenkin tuli ja siitä lämpimät kiitokset monille ”partiokumppaneilleni”.

Ylikomisario Mikko Lampikoski Sisäasiainministeriön poliisiosastolta on kiitettävästi pitänyt perheväkivallan kehittämistyötä esillä omassa organisaatiossaan ja tehnyt ennakkoluulottomasti yhteistyötä eri tahojen kanssa. Hänen kannustuksena ja omien ideoitteni tukeminen ovat olleet työn valmiiksi saattamisessa merkittävää. Kiitän häntä sydämellisesti.

Ylikonstaapeli Jari Eerikkilä Malmin poliisipiiristä teki kärsivällisesti ison työn perehdyttämisessäni partioiden käytännön tehtäviin. Hän valvoi lomakkeiden täyttämistä ja järjesti haastattelut. Lämpimät kiitokset! Rikosylikonstaapeli Matti Ljungberg etsi ja työsti tarvittavat tilastomateriaalit aiemmilta vuosilta – kiitokset avusta.

Lopuksi, mutta ei kuitenkaan vähiten kiitän Helsingin Malmin poliisipiirin poliisimiehiä ja – naisia kartoitukseen osallistumisesta: lomakkeiden täyttamisestä ja haastatteluihin osallistumisesta. Haastateltavien pohdiskeleva ja avoin asenne työnsä kysymyksiin oli mieleenpainuvaa ja kunnioitusta herättävää.

Hannele Törrönen
Kehittämispäällikkö, psykologi
Ensi- ja turvakotien liitto ry

”Hän oli yksin. Hän oli päätepiste, joka ei voinut valita hälytysnumeroa, sillä hän oli tuo hälytysnumero itse.”

(Joensuu, 1983)

POLIISI KOTIOVELLA

Perjantai-ilta uutisten aikaan. Hälytyskeskukseen tulee puhelu, jossa ärtyneen ja kyllästyneen tuntuinen naapuri vaatii poliisia paikalle "sitä iänikuista tappelua lopettamaan". Asunnossa on ryypiskely iltapäivästä lähtien ja meteli lisääntynyt jatkuvasti. Äänten perusteella huoneistossa on vakavaksi yltynyt väkivaltatilanne: huoneistosta kuuluu huutoa ja tavaroiden heittäilyä.

Partion saapuessa paikalle asunnossa on vahvasti päihtynyt, aggressiivinen mies, keskivahvassa humalassa oleva nainen sekä kuusivuotias poika ja kaksivuotias tyttö. Huoneistossa on tavaroita hajan hajan - särkyneitä pulloja ja tuolit kumollaan. Vanhemmat syyttelevät toisiaan riidan aloittamisesta ja yrittävät käydä toistensa kimppuun. Kummallakaan ei ole vammoja.

Tilanne ei näytä rauhoittuvan ja poliisit toteavat ääneen, että tästä näyttää tulevan miehelle putkareissu. Molemmat lapset ovat pysytelleet tilanteessa taustalla hiljaisina tarkkailijoina.

Tässä vaiheessa kuusivuotias terästäytyy. "Ei näitä kenkiä isälle, laitetaan mieluummin noi. Sitten otetaan tämä lämmin takki. Ja isälle täytyy muistaa ottaa lakki tai pipo." Konstaapelit ottavat vaatteita pikkumiehen ohjeiden mukaan ja auttavat miestä pukeutumaan. He kysyvät onko tällä rahaa, että pääsee seuraavana päivänä kotiin. "Rahaa," hämmästelee poika "Onko se muuttunut sillä tavalla ettei isälle enää anneta sieltä putkasta bussilippua?"

Vaimolta löytyy rahaa lipun hinnan verran ja poliisit ovat lähdössä miehen kanssa ulko-ovelle. Häntäännyt kuusivuotias kipittää perässä. "Sormikkaat unohtu."

Romanttinen rakkaus ja sen ympärille rakentuva perhe on yhteiskunnassamme monin tavoin ihannoitu asia. Suuri osa koko viihdeteollisuutta käsittelee rakkauden toivetta ja myös siitä seuraavia kärsimyksiä. "Sulle lempeni annan, annan hiukset, huulet kaikki, kädet nämä sulle annan, hiukan rakkautta jos vain saan".

Kun perheessä ollaan tilanteessa, että poliisi kutsutaan apuun ja perheen asioita ratkaisemaan, ollaan kaukana ihanteellisesta intiimiydestä tai herkästä ja antoisasta kahdenkeskisyydestä. Poliisi edustaa järeästi virkavaltaa ja on oikeutettu voiman, pakkokeinojen ja jopa väkivallan käyttöön vaaratilanteissa.

Tässä kartoituksessa väkivaltaa perheessä tarkastellaan poliisityön ja kotikeikkojen näkökulmasta. Mitä perheissä on tapahtunut, minkälaiseen tilanteeseen poliiseja kutsutaan ja mitä poliisit itse ajattelevat työstään kotikeikoilla.

KARTOITUKSEN TAVOITTEET JA MENETELMÄT

Kartoituksen tavoitteena oli kerätä tilastot 15.11. – 14.12.1999 väliseltä ajalta poliisille tulleista perheväkivaltakotihälytyksistä Malmin poliisipiirissä. Kartoituksia oli tehty myös aiempina vuosina ja nyt haluttiin tietoa tämänhetkisestä tilanteesta.

Toisena tavoitteena oli kuulla kenttätöitä tekeviä konstaapeleita perheväkivaltatyöstä. Mitä kodeissa yleisimmin kohdataan. Mitä poliisit voivat hälytystehtävän puitteissa tehdä.

Mitä koulutusta poliisit toivovat perheväkivaltakeikkoihin. Erityisenä tavoitteena kartoituksessa oli lasten tilanteen esiinnostaminen kotihälytyksissä.

Kartoituksen määrällinen tieto kerättiin lomakkeella, jonka runkona oli aiemmin Malmin poliisipiirissä käytetty lomake (Lampikoski, 1998). Lomaketta muokattiin ja kysymyksenasetteluja tarkennettiin aiemmin saadun kokemuksen perusteella (liite 1).

Lomakkeet jaettiin saatekirjeen kera (liite 2) partioautoihin kartoitusta edeltävänä viikonloppuna. Niiden palauttamista valvoi työnsuunnittelusta vastaava esimies.

Haastattelut tehtiin vapaamuotoisina teema-haastatteluina (liite 3). Haastateltavat valittiin partioista, jotka olivat työvuorossa kun menin Malmin poliisitalolle. Haastatteluihin kului vähintään tunti, yleensä kaksi. Haastateltavia oli yhteensä kymmenen. Heistä kolme oli naisia ja seitsemän miehiä. Haastateltavien työkokemukset poliisityöstä vaihtelivat muutamasta kuukaudesta kahteenkymmeneenkuuteen vuoteen.

Kirjasin vastaukset ja tarkensin muistiinpanoni heti haastattelujen jälkeen.

PERHEVÄKIVALTA - EI ENÄÄ YKSITYISASIA

Keskustelu perheväkivallasta on ollut viime vuosina jälleen kiitettävästi esillä. Suomessa ensimmäinen turvakoti perustettiin vuonna 1979 silloisen Ensikotien liiton toimesta. Ajatus turvakotien perustamiseen lähti kahdelta taholta. Oli kokemuksia entisten ensikotien asiakkaiden vaikeuksista: osa asiakkaista palasi hakemaan apua perheväkivaltaan. Nämä kokemukset ja vierailu Lontooseen, jossa oli perustettu turvakoti vuonna 1971 antoivat konkreettisen sysäyksen ja mallin asian ajamiseksi myös meillä.

Keskustelu perheväkivallasta ei ole helppoa. Siihen kytkeytyy yleensä vahvoja tunteita ja mustavalkoisten asetelmien rakentumista. Hankalaa on erottaa keskusteluissa toimintalinjoista erityisesti akuuttien kriisien hoitolinjat ja pitkäjänteinen apu. Väkivallan käyttö on tuomittavaa, siihen syyllistynyt toimii ehdottomasti väärin ja väkivaltainen tilanne on saatava poikki heti. Toisaalta pitkäjänteinen hoito ja väkivallan kierteestä irtautuminen ja toipuminen on pitkälinen prosessi, jossa eri osapuolien on tultava kuulluiksi. Pysyvät muutokset lähtevät kunkin osapuolen omista oivalluksista ja motivaatiosta, rohkeudesta ja kyvystä toimia toisin.

Perheväkivalta koskee niin naisia, miehiä kuin lapsiakin. Hyvin usein käykin niin, että julkisen keskusteluun nostetaan yksi väkivallan muoto, vaikka ne monesti ovat tiiviisti toisiinsa kytkeytyneitä. Browne ja Herbert (1997) kuvaavatkin perheväkivaltaa moniulotteisena ja systeemisenä. Sitä ei voi hahmottaa ja hoitaa vain yhdestä näkökulmasta.

Perheväkivaltaan on puututtava monella tasolla. Julkinen keskustelu ilmiöstä on välttämätöntä. Yhteiskunnan antamien ”signaalien” on oltava selkeitä ja kaikenlaisen väkivallan tuomitsevia. Lainsäädäntöä on edelleen kehitettävä siihen suuntaan, että väkivaltaan voidaan puuttua tehokkaasti.

Käytännön turvakotikokemukset kertovat kuitenkin, että hyvätkään lakipykälät eivät sinällään hoida perheiden tilanteita. Osapuolet tarvitsevat riittävän pitkäjänteisen avun ja tuen, jotta väkivaltaa sisältävien suhteiden imua, voimaa ja vimmaa voi vastustaa.

MALMIN POLIISIPIIRI

Malmin poliisipiirin alueella Helsingissä asuu yhteensä 166.000 asukasta. Sosiaalitoimen aluekeskuksista tällä alueella sijaitsee kolme: läntinen, pohjoinen ja koillinen sosiaalikeskus. Poliisipiirissä työskentelee sata konstaapelia hälytystehtävissä ja vajaa viisikymmentä rikosten tutkintatehtävissä.

Määrällisen kartoituksen ajanjaksona 15.11. - 14.12.1999 hälytyskeskus antoi alueelle 1540 tehtävää, näistä 69 oli perheväkivaltaa. Kun partioiden oma-aloitteisesti tekemät hälytystehtävät laskettiin mukaan, tehtäviä suoritettiin kyseisenä ajankohtana yhteensä 2066.

Partioiden suorittamat tehtävät yhden työvuoron aikana ovat kovin vaihtelevia. Väärin pysäköidyn auton laputtamisesta saatetaan kiiruhtaa kroppakeikalle eli kotonaan kuolleen vainajan omaisten kuulemiseen ja tilanteen selvittelyyn. Sieltä saadaan tehtävä hoitamaan näpistystä, jonka jälkeen pidätetään rattijuoppo ja sitten ajetaan kotikeikalle. Kotikeikan jälkeen voi olla kolari runsaine paperitöineen. Kaksitoistatuntisen yövuoron aikana voidaan hoitaa kaksikymmentä tehtävää.

Seuranta-aikana 15.11. - 14.12.1999 partioiden tehtävät jakautuivat seuraavasti:

Henki	Omaisuus	Liikenne	Yksilö	Onnettomuus/vaara	Erityis	Ehkäisevä
93	506	362	621	17	364	103

Helsingin poliisipiireissä oli kotihälytyksiä seuraavasti:

Malmin poliisipiirin kotihälytystilastoa verrattuna muihin Helsingin poliisipiireihin 1998 ja 1999

1998

	Malmi	Itäkeskus	Pasila	Keskusta
Kotihälytys	2863	2634	2203	741
Perheväkivalta	1011	957	650	201

1999

	Malmi	Itäkeskus	Pasila	Keskusta
Kotihälytys	2677	2781	2052	810
Perheväkivalta	900	1011	636	205

Kysely näyttää Malmin osalta noin 10 % laskua perheväkivaltatehtävien osalta vuoteen 1998 verrattuna.

Malmin poliisipiirin alueella on jo vuoden ajan tehty perheväkivallan ja muun väkivallan vähentämiseksi yhteistyötä eri organisaatioiden kesken. Alueella on ollut useita projekteja (Kotihälytyspäivystys 1998, Perheväkivaltahälytykset 1998), joissa on määritelty yhteistyön

saumakohtia ja perheväkivaltatyön kohdentamista. Yhteistyöhankkeissa on todettu erityisen tarpeellisenä viranomaisten yhteistyön tiivistäminen.

Konkreettisenä tuloksena onkin Malmin poliisitalolle saatu mappi, johon kootaan PÄIKEstä (päivystys- ja hälytyskeskusjärjestelmä) tietoa perheväkivaltakotihälytyksistä. Sosiaalikeskusten sosiaalityöntekijät käyvät katsomassa näitä liuskoja säännöllisesti.

Alueella toimii OIVA-projekti väkivaltaisten miesten auttamiseksi. Koillinen perheneuvola ja koillinen mielenterveysyksikkö ovat tehneet tärkeää työtä perheväkivaltaa kohdanneiden lasten, naisten ja myös miesten auttamiseksi (Hinkkanen, Pajunen, Pettersson, Rautio, Ruismäki, Suokas-Cunliffe, Tanila, Wallin, 2000).

Tilastojen mukaan väkivalta on kääntynyt vuonna 1999 alueella laskuun. (liite 4 ja liite 5).

Myös hälytyskeskuksesta 15.11. - 14.12. annettujen perheväkivalta- hälytystehtävien määrä on Malmin poliisipiirissä hienoisesti laskenut viime vuosina.

1997	1998	1999
87	70	69

LOMAKEKARTOITUKSEN TULOKSET – LUKUJA JA NIIDEN POHDINTAA

Kartoituksen ajankohtana annettiin hälytyskeskuksesta siis 69 tehtävää perheväkivalta-nimikkeellä. Lomakkeita palautettiin yhteensä 33. Tilastoituja lomakkeita oli 29. Neljästä tilastoinnin ulkopuolelle jääneistä oli kaksi sellaista, joissa oli vain maininta että hälytystehtävä ei ollut perheväkivaltaa. Yhdessä oli kyseessä tuntemattomien välinen riita ja yhdessä tapauksessa poliisi oli turvaamassa tavaroiden hakemista asunnosta.

Entä sitten ne keikat, joilta lomaketta ei palautettu täytettynä? Useimmiten vastauksena oli, että kyseessä ei ollutkaan perheväkivaltakeikka, vaan esimerkiksi ns. metelikeikka eli päihtyneiden aiheuttama häiriö yksityisasunnossa. Joissain tapauksissa hälytystehtävä oli jo peruttu; esimerkiksi häiriköijä oli saattanut poistua asunnosta ja ilmoittaja perui poliisien tulon. Osa lomakkeista jäi täyttämättä siksi, että perheessä *ei* ollut havaittavissa *väkivaltaa* ja/tai että kyseessä oli ankara kahden osapuolen riita, jossa oli mahdotonta määrittää *erikseen uhria ja tekijää* joita lomakkeen täyttäminen kuitenkin edellytti. (Näihin kysymyksiin palataan haastattelujen myötä.) Myös kysymys *perheväkivallasta* voi olla monia tulkintoja sisältävää – perheeksi mielletään useimmiten yhdessä asuvat tai yhdessä asuneet henkilöt – entä sitten entinen lyhytaikainen poikaystävä?

Uhrit ja tekijät

Valtaosassa tapauksista uhri oli nainen ja tekijä mies. He olivat avio- tai avopuolisoita.

Uhri

nainen	mies	tyttö	poika
19	6	4	1

Tekijä

nainen	mies
4	22

Matemaattisten lukujen takaa löytyy kuudessa lomakkeessa muuta kuin selvä uhri/tekijä – asetelma. Kahdessa lomakkeessa ei uhria ja tekijää oltu nimetty lainkaan, yhdessä puuttui tekijä (uhrina ollut mies oli niin vahvassa humalatilassa, että asiaa ei voitu selvittää), yhdessä oli merkitty että ”ilmeisesti uhri olikin tekijä”.

Kahdessa tapauksessa uhreja oli enemmän kuin yksi. Toinen näistä oli miehen väkivalta toista miestä vastaan ja tilanteessa myös lapsi joutui uhriksi. Toisessa tapauksessa miehen väkivalta kohdistui naiseen ja kahteen lapseen.

Kartoituksessa olleiden naisten väkivallan kohteena oli aina mies.

Lapset

Yli puolessa tapauksista (18) paikalla oli myös lapsia, yhteensä 32. Valtaosa lapsista oli pieniä.

Lapset olivat iältään

0 – 2 -vuotiaita 8 lasta
 3 – 5 -vuotiaita 12 lasta
 6 – 10 -vuotiaita 8 lasta
 11 – 15 -vuotiaita 4 lasta

Uhrin kertoma väkivalta

Lomakkeeseen laitettiin tarkoituksella muotoilu ”uhrin kertoma”, jotta konstaapelit voisivat kirjata uhrin kertomuksen sellaisenaan.

4 tönitty 8 lyöty 3 kuristettu 1 lyöty teräaseella 8 muuta (revitty hiuksista, heitetty kännykällä, estetty menemästä asuntoon, lyöty vyöllä, nimitelty).

11 tapauksessa uhri ei ollut ilmoittanut fyysistä väkivaltaa tapahtuneen.

Havaittavissa olevat vammat

24 tapauksessa ei voitu todeta keikkatilanteessa uhrilla vammoja.

Viidessä lomakkeessa oli maininta vammoista: kolmessa tapauksessa oli havaittavissa haavoja ja yhdessä kuhmuja ja yhdessä naarmuja.

Uhria oli uhkailtu

11 tapauksessa kyllä, 13 ei.

Selvästi alkoholin vaikutuksen alaisena

11 tapauksessa vain tekijä oli humalassa
 7 tapauksessa molemmat
 4 tapauksessa vain uhri
 7 kumpikaan ei ollut selvästi humalassa.

Kodin irtaimistoa rikottu

8 kyllä, 21 ei.

Poliisin arvio rikosnimikkeestä

11 lievä pahoinpitely
 3 pahoinpitely
 1 törkeä pahoinpitely
 13 ei rikosta

Näiden lukujen vertaaminen onkin kiintoisaa kysymykseen ”uhrin kertoma väkivalta” verrattuna. Vaikka vain viidessä tapauksessa poliisi pystyi toteamaan uhrilla vammoja, silti yhteensä 16 tapauksessa teko arvioitiin jonkin asteiseksi pahoinpitelyksi. Nämä luvut tukisivat sitä käsitystä, että poliisi uskoo uhrin kertomusta vaikka pahoinpitelyn jälkiä ei olisi näkyvissä.

Poliisin tekemät rikosilmoitukset

Näistä keikoista poliisi teki kuudessa tapauksessa rikosilmoituksen. Neljässä tapauksista tekijä oli mies ja kahdessa nainen.

Miesten tekemät pahoinpitelyt, joista ilmoitus tehtiin, oli tilanteessa arvioitu lieväksi pahoinpitelyksi tai pahoinpitelyksi.

Naisten tekemistä väkivallan teoista toinen oli koko aineiston ainoa törkeä pahoinpitely: miehen lyöminen teräaseella. Toinen rikosilmoitukseen johtanut naisen tekemä väkivallanteko oli luokiteltu pahoinpitelyksi.

Lisäksi kahdessa lomakkeessa oli maininta, että uhrille annettiin neuvoja rikosilmoituksen tekemiseksi.

Tilanne rauhoittui paikan päällä keskustelemalla

Tämän kysymyksen toimivuus oli lomakkeessa huono. Poliisin työn näkökulmasta tilanne rauhoittuu kun päästään selvittämään tilanne ja että ei jouduta suoraan voima- tai pakkokeinojen käyttämiseen. Rauhoittuminen ei siis tarkoita poliisikielellä yksioikoisesti sitä, että pariskunta sopii asian tai välit puhutaan kuntoon. Tilanne rauhoittuu kun väkivallan uhka saadaan siltä hetkeltä loppumaan.

Lomakkeissa vastattiin 19 tapauksessa kyllä, 8 ei.

Tekijään kohdistuvat toimet

Tekijää ei tavoitettu 6 tapauksessa.

Poistettiin paikalta 5 tapauksessa

Kiinniotettiin päihtymyksen perusteella 3 tapauksessa

Kiinniotettiin pakkokeinoin perusteella 5 tapauksessa

Siis yhteensä kolmessatoista tapauksessa tekijä poistettiin paikalta.

Yhdessäkään tapauksessa ei tekijälle yksin suositeltu hoitoa. Yhdessä lomakkeessa oli ruksattu kohta hoidon suositelusta, mutta se oli lomake, johon ei oltu uhria ja tekijää erikseen merkitty.

Uhriin kohdistuvat toimet

Uhri toimitettiin lääkäriin yhdessä tapauksessa, yhdessä sairaalaan ja yhdessä kävi ambulanssi tarkastamassa tilanteen.

Yhdessä tapauksessa uhrille suositeltiin turvakotia ja kolmessa sukulaisen, naapurin tms. luokse menoa.

Hoitomahdollisuuksista annettiin tietoa viidessä tapauksessa.

Uhriin kohdistuvien toimien ”muuta, mitä” kohdassa oli mainintoja pois saattamisesta ja erilaisten ohjeiden ja neuvojen antamisesta.

Toistuvaan väkivaltaan viittaavia havaintoja

Uhrin kertomus 6 tapauksessa.

Muiden läsnäolijoiden kertomus 1 tapaus.

Poliisin aikaisemmat kokemukset 2 tapauksessa.

Poliisi ottanut yhteyden sosiaaliviranomaisiin

Yhdessä tapauksessa kutsuttiin sosiaalipäivystys välittömästi paikalle lapsen vuoksi. Yksi lastensuojeluilmoitus lähetettiin. Nämä luvut tuntuvat kovin pieniltä – onko todellakin niin, että kaikkien muiden lasten asiat olivat kunnossa?

Malmin poliisipiirissä on kansio, johon kotihälytyskeikat kootaan. Jokaisesta keikasta tulostetaan liuskan mittainen tehtäväkuvaus PÄIKEstä. Kyseinen päivystys- ja hälytyskeskusjärjestelmä on tarkoitettu ensisijaisesti poliisin sisäiseen tilastointiin ja useimmiten siinä on tehtävästä lyhyt yhden lauseen mittainen kuvaus. PÄIKE on kehitetty siis vain tehtävien tilastointia ei tiedonsiirtoa varten. Kuvauksessa ei välttämättä edes ole mainintaa lapsista!

Sosiaalikeskusten sosiaalityöntekijät käyvät katsomassa poliisin ja sosiaalikeskusten sopimusten perusteella näitä liuskoja kerran viikossa tai pari kertaa kuukaudessa. Kenttätyötä tekevilla poliiseilla on monilla käsitys, että tieto hoituu lastensuojeluun tätä kautta. Ulkopuolisen silmin yhteys vaikuttaa sattumanvaraiselta ja kovin niukasti informaatiota kuljettavalta.

POLIISIT JA KOTIKEIKAT - HAASTATTELUJEN TULOKSET

Haastattelut tehtiin keskustelunomaisesti. En siis tehnyt kysymyksiä numerojärjestyksessä vaan esitin kysymykset siinä järjestyksessä miten kysymyksiksi valitut teemat nousivat esille haastateltavan omassa puheessa. Aloitin kuitenkin aina ensimmäisestä kysymyksestä ja jatkoin kysymysten esittämistä haastateltavan mukaan.

Tyypillinen perheväkivaltakeikka?

Pidin tärkeänä kysymystä ”tyypillisestä perheväkivaltakeikasta”. Ensimmäinen: onko sellaista? Sen, mikä työssä koetaan tyypilliseksi, näen määrittävän melko paljon sitä miten näkee ja määrittää työnsä jonkin osa-alueen ja myös itsensä työntekijänä. Onko tyypillinen mielekäs, innostavaa, kokeeko sen osaavansa ja onko koulutus antanut valmiuksia tämän kohtaamiseen ja hoitamiseen?

Tyypillinen on toistuvaa, tuttua ja sen pelisäännöt hallitsee. Tyypillisestä voisi arvella muodostuvan peruskartan tai -ohjeiston, josta käsin työntekijä orientoituu koko tehtäväkenttään.

Hälytystehtävissä ei kuitenkaan koskaan voi orientoitua *etukäteen* mihinkään tyypilliseen. Hälytyskeskuksen antamat tiedot perustuvat ilmoitukseen, joka voi olla hyvinkin niukka tiedoiltaan. Vasta itse kohteessa voidaan nähdä mistä oli kyse.

Kysymys tyypillisestä perheväkivaltakeikasta osoittautui hyvin toimivaksi ja siitä riitti puhumista. Kysymyksen kautta avautuivat ovet kotikeikalle: keitä siellä on vastassa, mitä siellä tapahtuu ja mitä poliisi mieltää tehtävikseen.

Vastaus tyypilliseen perheväkivaltakeikkaan oli haastatteluissa hyvin yhdenmukainen. Kun esitin kysymyksen, haastateltavat hiljenivät, miettivät hetken ja yleensä ensimmäiseksi sanoivat tavalla tai toisella:

- mies, nainen ja viina

Kun haastattelua jatkettiin löytyi muitakin tyyppikeikan määreitä:

- monissa ongelmissa olevia perheitä, ”sosiaalitapauksia”
- jumiutunut suhde
- matala kynnyksellä soittaa apua
- poliisi käynyt ennenkin
- ei aina tiedä kumpi pitäisi viedä
- ankaraa riitelyä, päihtymyksestä tulee vielä lisäkierroksia
- ei kovin väkivaltainen keikka
- tilanteet rauhoittuvat aika hyvin
- jos toinen poistetaan, yleensä mies, hän lähtee suosiolla

Nämä teemat toistuivat eri muodoissaan kaikissa haastatteluissa.

Perheväkivaltakeikat tehdään ”tiettyihin osoitteisiin”, joissa perheiden elämää leimaa epävakaisuus ja monien sosiaalisten ongelmien kasautuminen.

Kotikeikan päähenkilöt: nainen, mies ja viina

”Mies on kännissä ja hakkaa muijaa. Jos molemmat ovat juoneet nainen on yleensä vähemmän päissään. Nämä perheet on sellaisia, joissa elämä on aikaa sitten luisunut käsistä. Aika surkeita tapauksia. Niissä erotaan ja tullaan uudestaan. Nainen ottaa miehen takaisin ja sama meno jatkuu. Yritetään siinä antaa neuvoja, että koettakaa nyt tehdä asialle jotain, mutta kun mies tulee selvin päin ovelle sama meno alkaa uudestaan.”

”Yleensä ex-mies joka häiriköi. Tilanne usein alkanut siitä, että nainen laskee miehen sisälle ja yhdessä aletaan juopotella. Kun riitaa tulee nainen soittaa poliisit. Mies ei aina ole huushollissa kirjoilla, mutta käytännössä asuu siellä. Miehen vaatteita ja tavaroita on joka puolella.”

”Alkoholi liittyy poikkeuksetta. Mr X ja entinen vaimo. Sellaista mustasukkaisuutta ja kiinnirotumista. Äiti on jäänyt asuntoon lasten kanssa ja miehellä on vielä avaimet. On aika yleistä että molemmat ovat kännissä.”

”Alkoholi on ilman muuta kuvassa. Siellä on kiukkuinen rouva ja räyhäävä mies. Vaimo on kyllästynyt humalaiseen ukkoon.”

”Mies lyö naista ja sitten bänks. Ne on sellaisia suhteita ettei oikein löydy paikkaa jossa voitaisiin olla sovussa. Siinä on kyseessä huono avioliitto eikä itse osata tehdä ratkaisua että laitettaisiin monet eri suuntiin. Ja aina näissä tyyppillisissä on kyse myös humalatilasta.”

”Se on sellainen parisuhdeongelma ja tilanteeseen liittyy alkoholi. Alkoholi ei ole tilanteen syy mutta se kärjistää tilanteen.”

Se, että perheessä eletään monien ongelmien vyyhdissä joko näkyy poliisille heti oven aukaisussa tai käy viimeistään ilmi kun perhettä jututetaan.

Hyvin usein haastatteluissa toistuu ”sen näkee heti ovelta”, haastateltavat kertovat asuntojen ja ympäristön huonosta kunnosta ja kaoottisuudesta.

”Niissä on suttuinen kämppä, on suttuista ja resuista. Kämpä on kuin kaatopaikka.”

”Asunnot ovat näissä perheissä tosi huonossa kunnossa. Kaljan kanssa tuherretaan ja sellaista. Aluksi en voinut kuin ihmetellä: ei tää ole ihmisten elämää!”

”Alussa oli kaameaa tajuta miten kauheita huusholleja voi kaupungista löytää: ikkunat rikki ja suoranaista saastaa joka puolella...ja se haju. Kaameita olosuhteita, joissa ihmiset elävät.”

Kaikissa ”tyypillisissä” ei toki ympäristö ole aivan näin huonossa kunnossa. Monet elämänhallinnan ongelmat selviävät kuitenkin osapuolia jututtaessa. Viimeistään keskusteluissa selviää useimmiten, että perhe elää monesti työttömyyden, väkivallan ja päihdeongelmien keskellä eri sosiaali- ja mielenterveyspalvelujen tukemana.

Matalalla kynnyksellä avun piiriin

Yksi konstaapelien keskeisenä havaintona oli ”matalan kynnyksen” problematiikka. Näin siviilille se oli aluksi yllättäväkin.

”Näillä tyypillisillä on aika matala kynnyks soittaa” oli jokaisen havainto.

Mitä matala kynnyks tarkoittaa? Mitä se on eri puolilta ovea katsottuna? Matala kynnyks - mistä mihin?

”Poliisin tehtävänä on Suomessa oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennaltaestäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi huolehtii myös useista turvallisuuteen liittyvistä lupahallinnon tehtävistä.” (Suomen poliisi, 1999)

Järjestyspoliisin hälytyskeikat ovat tehtäväkeskeisiä. Hoidettavana on teko tai tapahtuma. Teolle on näyttöä. Se on jotain joka on tutkittavissa. Monesti työtehtävänä on selvittää syyllinen. Poliisi edustaa oikeudenmukaisuutta, asioiden selvittämistä ja tehtävän loppuunsaattamista.

Näin näyttää harvoin olevan tyypillisillä keikoilla. Keikat eivät ole kovin väkivaltaisia, sieltä ei löydy tekoja, joista on jäljet, joita voi mitata ja kuvata. Kartoituksessakin 24/29 tapauksessa *ei* ollut pahoinpitelyn jälkiä. Myöskään suurimmassa osassa ei asunnossakaan ollut tappelun jälkiä.

Poliisin tehtävänä on selvittää mitä on tapahtunut ja jututtaa osapuolia erikseen. Näissä tyypillisissä keikoissa on vaikeaa saada selville mitä on tapahtunut. Yleensä poliisilta tunnutaan pyydetävän ratkaisua ”kumpi on oikeassa?” Kumpikin osapuoli vaatii konstaapeleilta vahvistusta omalle totuudelleen. Kun monissa tapauksissa pariskunnan yhteisen riitelyhistorialla on vuosien, jopa vuosikymmenien historia on syyllinen/syytön - asetelmaan vaikea ottaa kantaa puolesta tunnissa tai tunnissa! Konstaapeleiden hämmennys ja tunne siitä että ”miten tämän nyt tässä näin selvittää” on ymmärrettävä.

”Siellä on sana sanaa vastaan”

Matalan kynnyksen kysymys asettaa konstaapelit aivan muuhun kuin havaittavien tekojen ja selvien ”syyllinen/uhri” -asetelman kuvioihin. Tyypilliset keikat vetävät heidät tehtävään, jonka ymmärtäminen ja hallinta ei tunnu välttämättä ”oikealta poliisityötä”.

Kodissa on ollut käynnissä kova perheriita, jossa tilanne on kärjistymistään kärjistynyt. Poliisien kokemusten mukaan tilanne alkaa yleensä rauhoittua kun tiedetään, että poliisi on tulossa.

”Niissä ei ole sellaista pahoinpitelyä tapahtunutkaan...vaan semmoista riitelyä.”

”Monesti on vaikea saada selville onko sillä kertaa mitään lyömistä tapahtunutkaan.”

Matala kynnyks näyttää tarkoittavan myös sitä, että partiot hälytetään uudestaan ja uudestaan samoihin osoitteisiin ratkaisemaan samaa tilannetta samoista lähtökohdista. ”Ensimmäinen kerta on aina kova kynnyks, mutta mitä useammin poliisin kutsuu paikalle, sitä helpompi se on aina soittaa uudestaan.” Kärjitetysti sanottuna poliisi tilanteen ratkaisijana alkaa olla osa perheen elämää ja suhdeverkostoa.

”Usein tuntuu, että poliisilta odotetaan pistettä iin päälle, että poliisi on se, joka ratkaisee sen suhteen.”

”Poliisi halutaan sanomaan, että ”soo, soo koettakaa elää sovussa.””

”Poliisia haetaan erotuomariksi, ulkopuoliseksi ratkaisemaan ja rauhoittamaan. Sitten kun jutellaan niin ne on tyytyväisiä ja menee nukkumaan.”

Kun miestä lähdetään viemään, on tyypillistä, että nainen kertoo ”Nyt tämä riittää, tänne ei ole enää asiaa”. Kuitenkin jonkin ajan kuluttua poliisia tarvitaan taas ja tällä välin ollaan oltu hyvässä sovussa.

Poliiseilla ei toki ole harhakuva siitä, että kaikki väkivalta näkyy. ”Sitä monesti voi aika lujaa lyödä ilman että jää mitään jälkiä.” Kodeissa on aistittavissa myös uhkailua ja henkisen väkivallan ilmapiiriä. Selvästi ongelmallisena poliisit kokevat sen, että henkisestä väkivallasta ja uhkailusta ei jää jälkiä ja sitä ei voi todistaa.

”Hankalia on ne tilanteet, joissa tajuaa että henkistä väkivaltaa on käytetty. Mutta sitä ei pysty todistamaan. Kurjalta tuntuu kun tajuaa, että ei voi auttaa tuota naista. Miehen kiristystä kun ei pääse todistamaan.”

Tyyppeikoilla poliisi voi kokea joutuvansa myös suhteen ”pelin” nappulaksi.

”Joskus poliisia kutsutaan vain siksi, että halutaan kostaa toiselle. ”Nyt kutsun kytät paikalle ja sittenhän näet”. ”Meidän kutsuminen voi olla sitä, että maksetaan potut pottuina.”

Tyypillisen keikan poliisityön riski on ehdottomasti tilanteeseen leipääntyminen. Keikka tehdään puolen tunnin – tunnin juttuna irrallaan muusta perheen parissa tehdystä työstä. Se on kuin TV:stä näytettäisiin koko illan elokuvasta pientä patkää uudestaan ja uudestaan.

”Mitä tapahtuu ja mitä tehdään muualla näiden asioiden kanssa? Koskaan en ole saanut tietoa minne nämä ihmiset joutuvat. Mitä heille myöhemmin tapahtuu?”

Haastattelun ensimmäinen kysymys nosti jo esiin poliisin jatko- ja täydennyskoulutuksen tarpeen perheväkivallasta sekä myös sen miten poliisit itse saataisiin arvostamaan ”pelkää pikaista poistokeikkaakin”? Eikö ole toisaalta motivoivaa, että perheisiin kutsutaan uudestaan ja uudestaan?

Kumpi täältä pitäisi viedä?

Perheväkivaltaa koskevilla keskusteluilla on viime aikoina nostettu keskiöön naiseen kohdistuva väkivalta. Partioiden esiinnostama kysymys ”Kumpi täältä pitäisi viedä?” nostaa sukupuolitetun perheväkivallan ja naisen itsestäänselvästi vain uhri -näkökulman aivan toiseen valoon.

Tyypillinen kotikeikka on usein ankaran riitelyn ja päihtymyksestä tulevien lisäkierrosten ryydittämä tilanne. Monesti kysymyksessä on kotitappelu ja kahden ihmisen välinen kahakka eikä niinkään selkeä yhden syyllisen ja yhden uhrin tilanne. Oletukseni onkin, että osa palauttamattomista lomakkeista oli juuri tällaiselta keikalta.

Yleensä kuitenkin mies viedään. ”Mies on yleensä vahvempi, enemmän humalassa ja aggressiivisempi.”

”Päätös miehen viemisestä tehdään usein siksi että äiti jäisi lasten kanssa.”

”Ne ovat molemmat niin kiihtyneessä tilanteessa, että on vaikea päättää kumman siitä veisi”

”Vaimon ääni on noussut falsettiin ja mies istuu nököttää sohvalla sammumispisteessä. Sillä hetkellä kyllä se aggressiivinen näyttää olevan pikemminkin se vaimo.”

Poliisien mukaan naiset ovat usein humalapäissään erityisen aggressiivisia ja vaikeita saada lauhtumaan. Eräässä palautetussa lomakkeessakin todettiin humalaisella naisella, joka oli väkivallan uhri, myös olleen puukon. ”Siinä jouduttiin pitkään käskyttämään, että se saatiin pois.”

Nainen ei poliisin kotikeikoilla näyttäydä siis *aina* pelkkänä uhrina vaan epätoivoiseen tilanteeseen itsekin monin tavoin kietoutuneena ja kierrettä ylläpitävänä aktiivisena osapuolena.

Joskus miehen poistaminen tuntuukin epäoikeudenmukaiselta. ”Kyllä sitä joskus aina puhutaan, että nyt tehtiin oikeusmurha kun mies vietiin.” Tai ”Välillä kun kesken keikan käydään ulkona tupakalla ja tilanteen ratkaiseminen on vielä kesken, tekisi mieli sanoa miehelle, ”koeta kestää!”

On syytä vielä tähdentää, että niin nais- kuin miespoliisitkin näkivät tilanteen hyvin samalla tavalla.

Mielekäs keikka

Mielekkään perheväkivaltakotikeikan määreet näyttivät olevan:

- päästään katkaisemaan alkava kierre
- tilanteessa on selvästi uhri ja syyllinen, heikompaa sorretaan
- poliisin kutsuminen ei ole elämäntapa

Mielekkäänä koettiin keikkaa, jossa yleensä käydään ensimmäistä kertaa ja asianosaiset ovat itsekkin tapahtuneesta järkyttyneitä. Poliisin tuleminen paikalle koetaan hyvällä tavalla kauheaksi asiaksi: ”Tässäkö jamassa me ollaan?” Asianosaiset havahtuvat miettimään omaa tilannettaan ja ottamaan siitä vastuuta.

Mielekkäällä keikalla päästään myös selvittämään tilannetta, keikalla tuntuu olevan vaikutus. Poliisit kuvaavat, että näissä tilanteissa perheenjäsenet ovat selvästi hädissään, pelästyneitä ja järkyttyneitä - eli tunteenomaisesti läsnä.

”Näistä tavallisissa perheväkivaltahälytyksistä on kuitenkin vain pieni osa sellaisia, joihin tuntuu puhe tehoavan. Ja sen aina näkee kun se kolahtaa. Minusta on tärkeä sanoa naiselle, että sä saat lähteä ja on tärkeää, että joku sanoo se, se helpottaa. Kun nainen sanoo, että ei voi tehdä mitään mä olen osoittanut ovea ja sanonut, että siinä on ovi ja sen takana sulle uusi elämä”.

”Kun pääsee juttelemaan ja kuulee miten vaikeata niillä jo pitkään on ollut keskenään ja sanoo sanan ero, niin kyllähän ne hiljenee ja jää miettimään.”

Mielekkäällä keikalla on selvemmin uhri ja syyllinen -asetelma ja tekoja, jotka voidaan osoittaa ja joihin voi puuttua.

Turha keikka

Poliisit korostivat, että etukäteen ei voi koskaan tietää mikä edessä on. ”Turhia kotihälytyksiä ei ole. Joku hätähän siellä aina on. Ehkä se oli turha kun kutsuttiin katsomaan hullua siiliä Siltamäkeen. Ja sinnekin mentiin ja tavalliselta siilitähän se vaikutti.”

Turhalta tuntuva keikka on sellainen, jossa

- ei ole väkivaltaa
- toistuu sama, asianosaiset eivät tunnu itse tekevän tilanteelleen mitään, sama riita toistuu ja poliisi kutsutaan selvittämään ja katkaisemaan tilanne samasta lähtöruudusta aina uudestaan ja uudestaan
- on kyseessä vain aikuisten ihmisten riitelyn sovittamista ”kumman syy oli se perunoiden keitinveden tyhjiin kiehuminen”

- ollaan mukana jossain pariskunnan pelissä, toinen toiselle näyttämässä, ”me ollaan silloin sellasia marionetteja ihmisten pelissä”

Turha keikka on siis sellainen, jossa usein mietitään, että ”joku muu viranomainen olisi se oikeampi osoite.” Pistäytyminen ja poistaminen tuntuvat vähältä ja riittämättömältä. Myös sitä, että asianosaisten itse tulisi havahtua työskentelemään omien vaikeuksiensa kanssa, pidetään tärkeänä. ”Itse näiden pitäisi havahtua. Saisivat todellista apua ja tilanne voisi muuttua. Nyt se vastuu sysätään ulkopuolisille.”

Keikka joka jäi vaivaamaan

Tämä kysymys ja vastaukset siihen yllättivät aluksi mielenterveysammattilaisen. Useimpien vastaus oli, että keikat eivät jää vaivaamaan. Ulkopuolisesta tämä tuntui hämmästyttävältä, koska poliisin työ on raskasta ja kovaa, jossa joutuu kohtaamaan ihmisten elämän moninaista raadollisuutta.

Monet puhuivat siitä, että uran alussa nämä keikat vaivasivat, mutta myöhemmin ei enää. ”Kun haalarit riisutaan, se on siinä”.

”Sitä pitää tässä työssä olla tuuletustunneli korvien välissä”

Useimmat kuitenkin kertoivat jostain keikasta, joka oli jäänyt vaivaamaan. Yleensä siinä oli osallisena lapsi tai nuori ja jokin erityinen vaaratilanne tai traaginen kuolemantapaus.

Miten sitten keikoista toiseen irrottaudutaan? Partiot puhuvat paljon työstään keskenään kohteesta toiseen ja tehtävästä toiseen ajaessa. Keikka käsitellään pois ”online” -periaatteella. Partiokumppaneiden tiivis keskinäinen yhteistyö ja yhteisten töiden jakaminen ja käsittely näyttääkin olevan tärkeä väylä tehtävien stressistä irrottautumisessa. Partioilla on myös taustatuki koko ajan: hälytyskeskukseen ollaan yhteydessä tehtävän suorittamisen jälkeen ja sieltä saadaan aina ohjeet ja tuki epäselvissä tilanteissa. Päivystävä komisario on aina käytettävissä.

Mitä poliisilta voi odottaa perheväkivaltatyössä kotikeikoilla?

Tähän kysymykseen vastattiin hyvin yhdenmukaisesti.

”Se on se sen hetkisen tilanteen rauhoittaminen, eikä siinä paljon muuta ehdi ja voi.”

”Poliisi on sellainen ensiapulääke. Poliisin tehtävä on saada tilanne katkeamaan.”

”Keikat on sellaista ensiapuluonteista. Saadaan hetkellinen rauhoittuminen.”

”Ollaan kuin palokunta. Tullaan ensimmäiseen hätään ja hoidetaan tilanne.”

”Perheväkivaltatyössä on poliisin tehtävä hoitaa tilanne siltä illalta seis ettei seuraavan partion tarvitsisi enää sinne mennä.”

Haastatteluissa ilmeni kuitenkin usein toive, että voisi tehdä jotain enemmän. Poliisit toivovat, että ihmisiä voisi auttaa pidemmälle. Koranderin (1999) tutkimuksessa havaittiin neljä poliisin työroolia: ”Virtahanskat”, ”Reinikaiset”, ”Lyijytaskut” ja ”Professionaalit”. Hyvä

poliisi työskentelee Koranderin havaintojen mukaan näitä kaikkia neljää roolia käyttäen. Haastateltavat toivat esiin perheväkivaltakeikoilla erityisesti tätä ”reinikaseetosta”, jossa korostuu poliisin palvelu- sosiaali ja mielenterveystyöntekijän rooli. ”Reinikainen” haluaa olla aidosti avuksi ihmisille heidän ongelmissaan.

”Mutta kyllähän näissä perheissä on pahoinvointia. Se on sellaista syvemmänlaatuista, elämään yleensä liittyvää. Usein tulee tunne, että täällä tarvittaisiin muunlaista apua.”

”Itse kyllä mieltäisin poliisin työn laajemmaksi. En minä tullut tähän ammattiin vain kirjoittamaan sakkolappuja ja ottamaan rosvoja kiinni. Itse miellän itseni ennen kaikkea auttajana. Se on kyllä ollut tässä työssä mahdollista. Olen saanut hoitaa töitä omalla tavallani.”

”On tää tällaista ihmissuhdetyötä. Ollaan poliisityössä sellaisella harmaalla alueella, jossa tärkeää on myös henkisen hyvinvoinnin parantaminen.”

Päihtymys ja meneillään olevan kovan riidan kiihtymys asettavat kuitenkin rajat selvittelyille.

”Jurissa se kinastelu on loputonta.”

”...kun ollaan kahden-kolmen promillen humalassa niin ei siinä oikein hoitoonohjauksesta voida puhua.”

Monet puhuivat myös siitä, että ilmoituksen tekijällä on jo ”tilaus valmiina.” ”Ei siinä välttämättä kumpikaan halua mitään keskustelua, siihen ne on liian kiihtyneessä tilassa.”

”Naisella on tilaus jo valmiina, äijä ulos, ei ne keskustella halua.”

Pelkkää toisen osapuolen poistamista ei pidetä ensisijaisena eikä varsinkaan aina hyvänä ratkaisuna pidemmän päälle.

”Olisi hyvä että saataisiin tilanne kunnolla aina kartoitettua joka keikalla. Pintaraapaisuahan se on että toinen heitetään putkaan. Siitä vaan alkaa koston kierre.”

Monesti kysytäänkin onko jommalla kummalla paikkaa minne voisi mennä.

”Joskus viedään kaveri kulman taakse ja käskytetään se pysymään poissa kotoaan yön yli. Ei viedä putkaan mutta tehdään selväksi, että takaisin ei ole tänä yönä asiaa.”

Haastatteluissa puhuttiin myös siitä miten eri tavalla nämä keikat voidaan tehdä. Kotikeikan ”tekemiseetos” näyttäisi kulkevan jännitteessä ”jyräpartiona” vs. ”tehdään jotain enemmän”. Jyräpartio edustaa suoran toiminnan linjaa, jossa napakasti vaan todetaan (yleensä miehelle): ”Töppöset jalkaan ja sillä siisti”.

Poliiseilla näyttää olevan työkäytännöissään meneillään keskustelu ja myös tarve suunnata työnsä muuhunkin kuin yksiselitteiseen poistamiseen. ”Mitä siitä on hyötyä pidemmän päälle,” pohtivat monet.

Selvänä periaatteena suomalaisella poliisilla on väkivallattomuuden ja tilanteen rauhoittelun periaate. ”No jos tappelu syntyy niin ei sitä ainakaan poliisi saa aloittaa.” ”Semmosella poliisilla ei ole mitään virkaa joka itse rupeaa räyhäämään.”

Monet pitivät tärkeänä, että asunnosta poistettavakin saa säilyttää kasvonsa eikä voimakeinoja tarvitse käyttää. ”Jos isäntä sanoo, että lähtee kunhan juo ensin kahvinsa niin sitten sitä odotellaan ja annetaan sen kupin tyhjentyä.” Tarpeeton voimakeinojen käyttö oli haastateltavien mielestä selvästi typerää, ammattitaidotonta ja vaaratilanteita aiheuttavaa. ”Ne on niitä poliisisarjojen juttuja.” Haastatteluissa syntynyt vaikutelma on hyvin sama, mikä Koranderin (1999) tutkimuksessa: ”Suomalaisen poliisin työskentelyperiaate on samanlainen kuin rauhanturvaajien: kyse on enemmän voiman näytöstä kuin voiman käytöstä.”

Monesti kuitenkin keikan suorittamista säätelevät myös tulevat kiireet. ”Sen huomaa kun partiokaveri naputtaa jalalla lattiaan ja tietää että nyt pitäisi olla rattijuoppoja pidättämässä.”

Läsnä: näkymätön lapsi

Kysymys lapsista perheväkivaltakeikoilla on mielenkiintoinen. Lapset herättävät selvästi poliiseissa suurta myötätuntoa ja lasten kohtalot jäävät vaivaamaan. ”Aina kun on lapsia mukana ne on vaikeita juttuja.” Samalla poliisien työskentely tapahtui kuitenkin painotetusti vanhempien kanssa. Kuvauksessa tyyppikeikastakaan ei mainittu lapsia vaikka heitä tyyppikeikoillakin tapaa.

Poliiseilla on sama tilanne kuin muissakin palveluissa. Lapsi on erityisellä tavalla selvästi uhri, kärsivä, syytön ja suojelun tarpeessa. Lapsien kanssa tehdään kuitenkin suoraan työtä varsin vähän.

Poliisit kertoivat niin perus- kuin täydennyskoulutuksessaan olevan usein tehtäviä, joissa vaara- ja piiritystilanteissa on uhrina nimenomaan nainen ja lapsia. Nämä tehtävät ovat poliisikoulutuksen tyyppitehtäviä.

Valtaosassa haastatteluista poliisit kuvaavat lapset hyvin näkymättömällä tavalla läsnäoleviksi.

”Lapset näyttää suhtautuvan yleensä, että poliisi on kuin normaali vieras. Ne jatkaa leikkejään tai vaan istuu ja katsoo. On harvinaista että ne itkee.”

”Itkeviä hysteerisiä lapsia tässä tapaa vähän.”

”Ei ne pienestä välitä. Lapsen silmissä näkee kyllä pelokkuutta. Jotkut sitten itkee isän perään ”älä vie isää pois”.

”Lapset ei yleensä kiinnitä huomiota poliisiin lainkaan.”

”Lapsethan ovat näissä tilanteissa ihan hiljaa. Harvoin lapset tulee itse kertomaan asioista. Ne on yleensä lukossa ja enimmäkseen hiljaa.”

”On taloyhtiöitä, joissa poliisin tulon suhtaudutaan yhtä lailla kun huoltoyhtiön autoon. Lapset vaan vilkasee, että minne ne nyt tänään menee.”

Mainittakoon, että Malmin poliisipiirin alueella oli tehty eräällekin kadunpätkälle 84 käyntiä tammi-lokakuun 1999 aikana.

Mikä on poliisien tulkinta lapsen hiljaisuudesta?

Osa tulkinnoista liittyy tottumisen strategiaan, toisaalta taas lasten arvellaan olevan niin vahvoja, että kestävät mitä vain. Toisaalta lapsissa samanaikaisesti nähdään myös pelokkuutta. Hiljaisuus ja mykistyminen ymmärretään myös pelon sanelemaksi. Jotkut haastateltavat totesivat lasten kyllä tietävän mitä kotona on meneillään.

”Taaperoikäiset on peloissaan, ne takertuu toiseen vanhempaan, yleensä siihen jota on hakattu. Isommista vaistoa että ne on hakatun puolella. Lapset ovat kyllä muodostaneet selvästi käsityksen siitä mitä on tapahtunut. Isommat on kauhusta jäykkänä. Monesti seuraavat sivusta, joskus menevät piiloon. Ne yrittää ottaa etäisyyttä mutta antaa äidille tuen.”

”Se on jotain sellaista, että lapsessa näkee pelokkuutta silmissä.”

”Lapsista voisin sanoa, että isommat ovat vanhempiensa puolella. Joskus selvästi puolustavat sitä vanhempaa joka on heikommilla. Ne voi olla selvästi tympääntyneitä siihen, että isä ryypää kavereidensa kanssa kotona jatkuvasti. Paljon lasten reaktioista näkyy myös se miten vanhemmat ovat käyttäytyneet.”

”On ne lapset varmaan aika järkyttyneitä, niin sen olen itse tulkinnut. Vanhemmat kun ovat lapsen kiintopisteitä.”

Poliisista voi tuntua erityisen kiusalliselta, jos lasten aikana joudutaan käyttämään voimakeinoja. ”Se on aina vaikeaa kun lasten nähden joutuu tappelemaan. On se varmaan lapsen kannalta kauhean ristiriitaista.”

Keikkatilanteissa lasten kanssa puhutaan suoraan varsin vähän. Joskus vanhempia, pääsääntöisesti yli kymmenenvuotiaita lapsia jututetaan tilanteen kartoittamiseksi. Poliisit jututtavat lapsia erikseen ilman vanhempia. Tästä oli hyvä kokemuksia. Joillakin oli kokemuksia myös siitä, että lapset eivät puhu, eivät tässäkään tilanteessa reagoi. ”Kerrankin yhdellä keikalla poika istui ja piirteli ja menin siihen viereen istumaan ja yritin jutella, mutta ei siitä oikein mitään tullut.”

Lapsen reagoimattomuus on hämmentävän ja ahdistavankin tuntuista. Eräs haastateltavista totesikin, että ”olen huomannut, että lasten puoleen täytyy kumartua. Kun on lapsen tasolla lapsen tavoittaa helpommin.”

Lastensuojeluilmoituksen tekeminen

Lastensuojeluilmoitus tehdään aina kun lapseen kohdistuu väkivaltaa. Tästä kaikki olivat yhtä mieltä. Muutoin ilmoitus tehdään jos olosuhteet näyttävät olevan lapsen kannalta toivottomat. ”Jos lapsen leluna on kaljapullo ja huumeruisku niin kyllä silloin ilmoitus täytyy tehdä.”

Lapseen kohdistuva väkivalta ilmenee yleensä aikuisten riidan kautta ja sitä selvitettäessä. Vanhemmat harvemmin soittavat ja ilmoittavat omasta väkivaltaisuudestaan lastaan kohtaan. Kartoituksen ajankohtana oli vain yksi tilanne, jossa lähtökohtana oli isän väkivalta murrosikäistä poikaa kohtaan.

Sosiaalipäivystys toimii Helsingissä klo 9 - 24 ja se kutsutaan paikalle mikäli lapsi ei enää voi jäädä kotiin hetkeksikään. Sosiaalipäivystystä ei kuitenkaan kutsuta kovin herkästi. On kokemuksia, että sosiaalipäivystys on kiireinen ja työntekijöiden tulo kestää. Ongelmana on myös se, että päivystys menee kiinni klo 24 ja nykyisin kotikeikkoja ajetaan läpi vuorokauden. Ilmeni toive siitä, että sosiaaliviranomaiset olisivat useammin paikalla. ”Itse kyllä toivoisin että he tulisivat paikalle heti, sillä silloin he näkisivät lasten olosuhteet ehdottomasti paremmin. Miten ne siellä toimistossa selviää?”

”Aika huonossa oloissa lapset voi Suomessa elää. Kynnys todelliseen puuttumiseen on korkea.”

Kuten jo aiemmin todettiin, Malmin poliisitalolla on mappi, joihin kotihälytykset kootaan. Sitä kautta välittyy jonkin verran tietoa sosiaalityöntekijöille, mutta tämä yhteys vaikuttaa sattumanvaraiselta eikä PÄIKE-rekisterin liuskoissa välttämättä edes mainita lasta.

Yksi haastateltavista kertoi usein itse soittavansa lastensuojeluun. Jotkut kertoivat tekevänsä nk. S-ilmoituksen (sekalaisilmoitus), jolloin tutkinta selvittää tilannetta ja on yhteydessä lastensuojeluun.

Rikosilmoituksen tekeminen

Kysymykseen milloin poliisi tekee rikosilmoituksen kotikeikoilla vastaus oli hyvin yksiselitteinen: ”Silloin kun väkivallasta on jäänyt jäljet”. Nykyinen säädös, että pahoinpitely yksityisellä paikalla on yleisen syytteen alainen, on koettu selkiyttävänä.

Ammatissa pitkään toimivilla on paljon kokemuksia uhrin yrityksistä vastustaa rikosilmoituksen tekoa sekä taipumuksesta perua tehty jo rikosilmoitus. Näitä perumiskokemuksia on poliiseilla edelleenkin. Eräskin konstaapeli kertoi tehneensä samasta miehestä jo viisi rikosilmoitusta, mutta vaimo on käynyt aina ”vakaaseen harkintaan” perustuen perumassa ilmoitukset. Jutut menevät yleensä eri tutkijoille, minkä nähdään myös hankaloittavan kokonaiskuvan saamista.

Rikosilmoitusten tekemistä pidetään selvänä, mutta se mitä niistä seuraa ja seuraako mitään pidetäänkin sitten monen tekijän summana. Mitä uhri tekee. Mitä vaikuttaa se, että juttu menevät usein eri tutkijoille. Mikä on syyttäjän linja. Näitä kysymyksiä pohditaan kotihälytystehtäviin liittyen.

Poliisien koulutustoiveet kotikeikkojen suhteen

Poliisien koulutustoiveet liittyivät seuraaviin kysymyksiin:

- miten näiden naisten ja miesten tai perheiden kanssa työskennellään muualla?
- mihin väkivallan perheissä eläviä naisia ja miehiä voi ohjata?
- miten parantaa poliisien neuvottelutaitoja?

Poliisien ykköstoiveena oli tieto perheiden hoidosta muualla, ”Mitä näiden ihmisten kanssa muualla tehdään?”

Toive on ymmärrettävä. Tämänsisältöinen koulutus antaisi poliisin työhön motivaatiota ja näköalaa. Kotikeikka liittyisi silloin enemmän kokonaisuuteen, jossa partio kokee toimivansa osana perheiden pitkäjänteisempää auttamisprosessia. ”Tähän työhön turhautuu kun tuntuu että sillä mitä tekee ei ole mitään pitkän linjan seurauksia.”

Toiveissa oli myös saada koulutusta perheiden ohjaamisesta eri palveluihin.
”Jos meillä on salkussa nippu eri värisiä esitteitä niin kenelle ja milloin annan mitään.”

Myös neuvottelutaitojen parantamiseen tähtäävää koulutusta toivotaan. ”Koulutuksessa tulee esille hyvin tämä taktinen ja juridinen puoli, mutta ihmissuhdeasioihin ja vuorovaikutustaitoihin kaivataan koulutusta. Perheväkivallasta olisi hyvä saada sellaista koulutusta, jossa osaisi keskustella. Neuvottelutaidot on tärkeitä.”

Poliisien koulutuksessa on hyödyllistä antaa tietoa perheväkivallasta eri osapuolien näkökulmista, mutta myös käsitellä yhdessä kentällä kohdattavia tilanteita. Tapauksista ja kotikeikoista lähtevä koulutus tarjoaa mahdollisuuden kehittää poliisityötä ja sen realiteeteista käsin. Haastattelujen perusteella syntyi itse työstä vaikutelma, että poliiseilla on halu ja tarve pohtia työnsä kysymyksiä käytännönläheisesti ”Mitä tässä voi tehdä?”

TULOSTEN POHDINTAA

Kotihälytysten tyyppeikat - kenttäväen hyvät kysymykset

Poliisien kuvaukset tyyppeikoista jättivät mieteliäksi. Poliisit näkevät, että perheiden kärsimys ja hätä on ilmeistä, mutta lyhyt rauhoittelu- tai poistokeikka tuntuu vähältä – onko tässä mitään järkeä? Miten näitä ihmisiä voitaisiin paremmin auttaa? Onko mitään tehtävissä? Kuka sen tekisi? Kuka tekee ja mitä tekee näiden ihmisten kanssa? Mikä on poliisin rooli?

Muuttumattoman kärsimyksen kohtaaminen silloin kun siihen liittyy väkivaltaa väkivaltaa, on sietämätöntä nähdä. Romanttinen rakkaus on vahvasti ihannoitu asia. Tosiasia on kuitenkin monesti aivan muuta. Ihmiset, jotka ovat vapaaehtoisesti valinneet toisensa (tästä poisluettuna lapset!) piinaavat ja kiduttavat toisiaan – jopa hengiltä. Eräskin konstaapeli kertoi pariskunnasta, joka väijäämättömästi näyttää ajautuvan kohti kuolemaa. ”Siinä menee toinen tai molemmat – mikään ei tunnu sitä pysäyttävän.” Miltä poliisista tuntuu olla tällaisessa huushollissa puolen tunnin pistäytyjä? Virkapukuinen saattohoitaja?

Nämä kenttämiesten ja –naisten kysymykset ja niiden käsittely tarvitsevat ilmatilaa poliisiorganisaatiossa! Ne ovat olennaisia, keskeisiä ja hyviä kysymyksiä. Mutta miten ja missä tätä keskustelua käydään? Miten näiden perheiden tilaa ja tarpeita voi tarkastella?

Väkivallan perheissä väkivalta kulkee ristiin rastiin

Julkiseen keskusteluun näyttää ”mahtuvan” aina yksi perheessä tapahtuvan väkivallan muoto. Esimerkiksi yhtäältä keskustellaan lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä, vaikka se on harvoin irrallinen muista perheväkivallan muodoista. Tällä hetkellä on nostettu vahvasti julkisuuteen naisiin kohdistuva väkivalta.

Kun perheessä havaitaan yksi väkivallan muoto, se harvoin toteutuu vain yksittäisenä ja yhdensuuntaisena. Vanhemmat, jotka pahoinpitelevät lapsiaan ovat tuskin tasapainoisia ja ehjiä ihmisiä. Samojen vanhempien kesken voi olla erilaista väkivaltaa: fyysistä, psyykkistä tai seksuaalista. Tilanne toimii myös toisin päin: parisuhteessa ilmenevän väkivallan takana voi olla myös lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa tai kaltoinkohtelua.

Poliisin niin kuin muidenkin viranomaisten näkökulman tulisikin olla väkivaltaan nykyistä systeemisempi. Jos poliisi kutsutaan perheeseen, jossa isä lyö äitiä, voi saman perheen äiti lyödä lastaan, murrosikäinen poika kiristää ja uhkailla äitiään, isosisko terrorisoida pikkuveljeään ym. Perheenjäsen voi olla samanaikaisesti niin uhri kuin tekijä. Myös sisarusten keskinäistä fyysistä, psyykkistä ja seksuaalista väkivaltaa esiintyy, mutta niistä aivan erityisen harvoin puhutaan. Näitä ongelmien kasautumisia lienee erityisen paljon poliisin kuvaamalla tyyppikeikoilla.

Poliisilla on mielestäni erityisen hyvät valmiudet nähdä ja ymmärtää näiden ongelmien toisiinsa liittyminen. ”Poliisi on ammattiepäilijä.” (Korander 1999a).

Useimmiten perheen aikuisten oma tausta on myös väkivaltainen. Haapasalon (1999) tutkimuksessa, joka käsitteli kaltoinkohtelun ylisukupolvisuutta lastensuojelun asiakasperheissä pahoinpitelyä lapsena kokeneista 24 äidistä 23 oli solminut väkivaltaisia parisuhteita aikuisena.

Väkivalta perheessä ei ole elämäntyyliä. Väkivallan taustalla on monenlaista elämän osattomuutta: kyvyttömyyttä liittyä, kommunikoida, sietää, pitää puoliaan rakentavasti. Väkivallan perheessä ovat toisaalta voiman, pakottamisen ja ylikävelemisen keinot hallitsevia ja toisaalta taas osa perheenjäsenistä elää pelossa ja alistuneina ja luovuttaneina. Psykologiset seikat kietoutuvat monin tavoin erilaisiin sosiaalisiin ongelmiin. Sama perheenjäsen voi olla yhtäaikaan sekä väkivallan uhri että väkivallan tekijä. Väkivallan perheissä on tyypillistä, että tilanteet nopeastikin ryöstäytyvät kaaokseen ja hallitsemattomiin tilanteisiin. Väkivallan käyttö voikin olla epätoivoinen ja tuhoisa yritys paeta omaa avuttomuutta ja saada tilanne pysähtymään ja omaan hallintaan ja kontrolliin.

Paavilaisen (1998) tutkimuksessa paneuduttiin lastaan kaltoinkohteleviin perheisiin ja niiden perhedynamiikkaan. Tutkimuksessa löydettiin juuri tämä monien ongelmien kasautumisilmiö. Kiintoisa yksityiskohta oli havainto, että lastaan kaltoinkohtelevien perheiden perheenjäsenten yksilöityminen on heikkoa.

Heikosti yksilöityneiden ihmisten keskinäiset suhteet ovat lipuvia ja arvaamattomia. Oman itsen ja toisen väliset rajat ovat häilyviä ja kyky hahmottaa omia tunteita ja omia valintoja on vaikeaa. Itseään tarkasteleekin usein toisen kautta ja kuva itsestä ja toisesta vääristyy kuin huvipuiston peileissä.

Väkivallan perheiden keskinäinen elämä on turvatonta. Sitä voisi kutsua joiltain osin vaikkapa ”sikin sokin” elämäksi, jossa itse kukin vuorollaan tajuaa olevansa oman tai toisen perheenjäsenen arvaamattoman käytöksen armoilla. Vaimo, joka on päättänyt monta kertaa lähteä suhteesta huomaa valahtavansa taas tuttuun kaavaan: Mies joka on vannonut että ei enää lyö löytää itsensä taas heilumassa nyrkit pystyssä. Tilanteen epätoivo ja arvaamattomuus toimivat usein paradoksaalisella tavalla yhdistävänä tekijänä. Yhteinen kurja kohtalo on kuin liima, joka kiinnittää osapuolet entistä tiukemmin yhteen.

Väkivallaksi kiihtyvissä tilanteissa ollaan *sanojen tuolla puolen*. Asianosaiset eivät itse saa tilannetta poikki ja kokemuksesta tiedetään, että tilanne voi ryöstäytyä aivan

mahdottomaksi. Poliisin kutsuminen paikalle onkin perheen kannalta siis hyvin todellisuudentajuinen ja järkevä teko. Perheissä siis tunnustetaan, että väkivalta on rikos.

Poliisi edustaa rajaa, realiteettia ja työskentelyä ”tässä ja nyt” - juuri sitä mitä asianosaiset kiihtymyksessään eniten tarvitsevat. Vain poliisilla on oikeus voimakeinojen käyttöön. Poliisissa voi sanoa tiivistyvän yhteiskunnan sille delegoima väkivallan virallinen ja rakentava käyttö. Poliisi on myös näille perheille näissä tilanteissa ”riittävän kovaa kova vastaan.” Pitäisi myös kysyä perheiltä haluavatko he näihin tilanteisiin sosiaalitätejä tai psykologisetiä keskustelemaan?

Myös se tosiasia, että hälytysnumero 10022 vastaa ja sieltä saa aina apua on perheille turvallisuutta tuova asia. Näiden perheiden hätä ei voi odottaa vastaanottoaikaakaan, eikä asianosaisten hätä ja paniikki monesti ole edes muotoiltavissa työskenteleväksi puheeksi.

Perheiden näkökulmasta matala soittokynnys on siis mitä suurinta viisautta ja ilmaus siitä, että tilanteeseen kuitenkin ollaan hakemassa apua ja muutosta - vaikka kuinka pienin askelin.

Tyyppeikat eivät poliisin näkökulmasta ole kovin väkivaltaisia, mutta entä perheiden? Väkivallan uhka on sietämätön ja tilanteet saattavat olla kirjaimellisesti veitsenterällä mikäli poliisi ei niitä pääse katkaisemaan.

Toinen asia onkin sitten se, miten eri perheenjäsenten ohjaus varsinaisiin hoitoihin onnistuu - mistä apua löytyy ja ovatko eri osapuolet siihen motivoituneita.

Lapset maastopuvussa

Lapset esiin!

Lasten suojeleminen ja lapsista huolta pitäminen ovat asioita, joita varmasti jokainen aikuinen, jokainen äiti, isä ja viranomainen pitävät itsestäänselvästi tärkeänä – ainakin puheen tasolla.

Viime vuosina on kuitenkin maassamme ryhdytty – tutkimukseen perustuen – esittämään tiukkaa kritiikkiä siitä, että lapset jäävät kovin näkymättömiksi monissa ”lapsipalveluissakin”. Lastensuojelussakin työskennellään pitkälti vanhempien kanssa ja kautta. Lasta, josta lastensuojeluilmoitus tehdään ei edes välttämättä tavata kuukausiin työskentelyn alettua (Pösö, 1999).

Orasen (1998) mukaan niin lasten vanhemmat kuin viranomaisetkin ovat kehittäneet yhteisen strategian, jolla lapset voivat ”hyvillä” selityksillä jäädä työskentelyn ulkopuolelle. Hän nimeää ne viideksi ”hyväksi” syyksi unohtaa lapsi: lapset eivät ole nähneet tai kuulleet mitään, ”ei se koskaan lapsiin ole koskenut”, lapset eivät ymmärrä mistä on kyse, lapset unohtavat niin nopeasti, lapset ovat joustavia, kyllä he selviytyvät. Tutkimusten ja perheväkivallan perheissä eläneiden lasten hoidosta saatujen kokemusten mukaan mikään näistä selityksistä ei ole totta!

Mitä nuoremasta lapsesta on kyse, sitä unohtuneempi hän aikuisten silmissä on. Vauvaikäisen ei erityisesti arvella vahingoittuvan perheen väkivallasta lainkaan, ”sehän vaan nukkuu ja syö”. Vauvatutkimus ja vauvavaiheen kliinisten käytäntöjen kehittyminen

ovat kuitenkin kiistattomasti osoittaneet, että vaikutuksia on monenlaisia koko vauvan kehitykseen (Zeanah, Scheeringa, 1997).

”Unohtuminen” ja näkymättömyys ovat paradoksaalisesti monesti lapsen kannalta tarkoituksenmukaisia reaktioita. Jos vanhemmat eivät kestä lapsen tarpeita ja vaativuutta, lapsen on helpompi luopua myös omista odotuksistaan kuin alituisen odottaa, toivoa, pyytää ja pettyä. Joskus lapsi myös välttää luovuttamisella ja vetäytymisellä pahoinpitelyn tai muun kaltoinkohtelun. Huomaamattomuus on kuin oivallinen maastopuku viidakoksi muuttuneessa kotitaistelussa.

Fisher (1999) toteaa osuvasti, että lapset jäävät monesti vanhempiensa narsistisen tuhoavuuden panttivangeiksi. Kun vanhemmat keskittyvät ”oikeassa olemiseen” ja oman henkilökohtaisen kamppailunsa toista vastaan voittamiseen tai perheessä on jatkuva alistamisen ja uhan terrori, jäävät lapset helposti liian vähälle huomiolle ja huolenpidolle.

Väkivaltainen perhe on ilman muuta riski lapsen kehitykselle. Miten ja missä määrin yksittäinen lapsi vaurioituu, riippuu lapsen iästä, elämän kokonaistilanteesta ja siitä miten riskit ja suojaavat tekijät painottuvat (Marans, Adelman, 1997).

Kuokkasen ja Pölkkin (1994) tutkimuksessa havaittiin, että lasten selviämiseen vaikuttaa mm. se, onko lapsella läheinen ja luottavainen suhde edes toiseen vanhemmista. Myös isien mukana olo lapsen elämässä oli merkityksellistä. Perheväkivallan tilanteista suhteellisen hyvin selvinneisiin lapsiin ei ollut kohdistunut väkivaltaa eikä heitä oltu kiedottu vanhempien riitoihin. Suojaavia tekijöitä lapselle ovat mm. merkitykselliset muut ihmissuhteet, omat harrastukset ja taidot, joissa voi kokea onnistumista ja joiden kautta voi tunnistaa itseään. Myös se, että lapsen kanssa puhutaan vaikeistakin asioista ja elämästä pyritään tekemään jollain lailla ennakoitavaa on lasta tukevaa.

Kenttäpoliisien havainnot lapsista olivat järkyttävän yhdenmukaiset. Lapset esiintyvät keikoilla useimmiten niin, että he eivät näy eikä kuulu. Monilla konstaapeleilla oli kuitenkin havaintoja myös siitä, että lapset pelkäävät ja ovat hyvin selvillä mitä kotona tapahtuu.

Mitä poliisi voi tehdä kotikeikoilla lasten hyväksi

Hyvänä aloituksena on muistaa, että näkymättömäksi muuttunutta auttaa näkyväksi tulo! Ensimmäisenä tehtävänä on tervehtiä lapsia siinä missä aikuisiakin ja osoittaa katseella, pään nyökkäyksellä ja sanomalla ”hei”, että lapsi on nähty.

Kun kotikeikka päättyy on suotavaa, että lapselle tai lapsille edes lyhykäisesti todetaan mitä nyt tehdään tai mitä on sovittu ja miksi. ”Niin kuin huomaatte tämä tappelu ei nyt lopu ja siitä syystä me viedään isä poliisiasemalle putkaan. Se on sellainen huone, jossa hän voi rauhoittua ja viettää yön. Me ei tehdä hänelle pahaa ja hän pääsee pois aamulla.” Lasten käsitykset poliisityöstä voivat värityä TV-sarjojen tyyppikuvilla, jolloin poliisi voi edustaa väkivaltaa ja raakuutta. Myös lapsen oma vihaisuus ja epätoivo voi heijastua poliiseihin ja lapsi näkee heidät todellista pelottavampina.

Mikäli tilanteessa on mahdollista, lapsia voidaan jututtaa, mutta erikseen ilman vanhempia. Lasten lojaalisuus vanhempiaan kohtaan on vahva ja näiden kuullen on lasten lähes mahdotonta kertoa omasta tilanteestaan.

On tärkeä antaa lapselle mahdollisuus kertoa mitä on tapahtunut. Silloin lapsi voi myöntää pelokkuutensa, kiukkunsa ja muut tilanteeseen liittyvät tunteet - mikäli osaa ja kykenee. Tärkeää on myös, että lapsen kykyjä selviytyä tilanteesta arvostetaan ja niihin turvautumista tuetaan. Monilla lapsilla onkin kehittynyt omia strategioita selviytyä, mennä vaikka piiloon aina samaan paikkaan. ”Toihan onkin hyvä keino, sitä sun kannattaa tehdä jatkossakin.”

Lapset voivat olla hiljaisia eivätkä välttämättä vastaa poliisin kysymyksiin. Poliisi virkapuvussaan voi olla pelottava, mutta myös vahvaa ja turvallista auktoriteettia edustavaa. Poliisin *muutamakin sanat ja kommentit* voivat olla arvaamattoman merkityksellisiä ja monin tavoin avuksi lapselle. On siis tärkeää, että lapselle puhutaan edes lyhyesti vaikka lapsi ei välttämättä vastaakaan tai edes halua katsoa kohti.

Itku on aina hyvä merkki! Mikäli lapsi osoittaa pelkonsa, hätäntymisensä ja huolensa on tällainen lapsi vahvemmillä kuin jähmettynyt ja tunteensa eristävä lapsi.

Lapset voivat olla myös vihaisia poliisille tai käyttäytyä röyhkeästi ja ylimielisesti. ”Onks sulla pyssy anna mä ammun sut,” oli eräskin poika sanonut kotikeikalla olevalle konstaapelille. Tähän voi vastata ”En anna sinun tietenkään ampua minua, mutta estän myös sen jos voin, että sinulle joku tekee pahaa.” Poliisiin kohdistuva kiukku voi olla ilmausta monenlaisista asioista, se voi olla jopa lapselta viesti ”Tällaisessa viidakossa me eletään”.

Hyvä näkökulma on myös yksinkertaisesti todeta ääneen mitä näkee. Mitä esimerkiksi olisi voinut sanoa raportin alussa kuvatulle kuusivuotiaalle pikkumiehelle? Vaikkapa ystävällisesti: ”No sinähän hoidat asioita täällä kuin aikuinen, toivottavasti ehdit nyt sitten vaikka vähän leikkiäkin kun tilanne rauhoittuu. Me pidetään nyt isästäsi huolta.”

USA:ssa on alettu kehittää poliisien ja mielenterveysammattilaisten kesken tiivistä yhteistyötä, jossa väkivallan kohteeksi ja todistajaksi joutuneet lapset saavat heti päivystysluonteisesti apua. Poliisin valmiuksia työskennellä lasten kanssa on koulutuksen avulla parannettu. Koulutuksen lähtökohtana on, että mielenterveysammattilaiset tutustuvat ruohojuuritasolla poliisin työhön partioautoissa ja tehtäviin mukaan menemällä. Vastaavasti poliisit tulevat yhteisiin työkokouksiin mielenterveyssektorille.

Poliisin työkäytäntöjen kehittyminen tapahtuu silloin poliisityön todellisuudesta käsin. Hoitoketjupoliisilta mielenterveysammattilaisille on tässä mallissa tiivistetty saumattomaksi. Kyseinen työskentelymenetelmä on herättänyt kiinnostusta ja sen käyttöä ollaan laajentamassa eri osavaltioihin (Marans, Berkman 1997, Marans, Berkowitz, Cohen 1998).

Yhteydet muihin viranomaisiin

Lapsia voi myös auttaa välillisesti siten että tieto perheen elämän vaikeuksista välittyy muille perheen kanssa työskenteleville tahoille. Poliisien kontaktien muihin viranomaisiin, erityisesti sosiaaliviranomaisiin lasten asioissa tulisi olla selkeät ja helposti toimivat ilman suurempia tulkintamahdollisuuksia. On paikkakuntia, joissa poliisien kotikeikoista menevät tiedot automaattisesti lastensuojeluun. Tämän pitäisi olla tavoitteena myös muualla, jossa tällaista järjestelmää ei vielä ole.

Poliisit näkevät paljon sellaista mitä muut viranomaiset eivät koskaan näe: perheiden kriisiytyneen kaaoksen hyvinkin tuhoisia tilanteita. Näistä ei välity tietoa lastensuojeluun juuri muuten kuin poliisin kautta.

Väkivallan perheet yhteisvastuun piiriin

Kartoitusta tehdessäni törmäsin useampaan kertaan itselleni hyvin yllättävään näkökantaan: esimiestason keskusteluissa ilmeni toiveita, että poliisin ei enää tarvitsisi tehdä näitä kotikeikkoja. Toive liittyy erityisesti ”näihin tyyppisiin”, joissa poliisi kokee toimivansa muussa kuin poliisityössä. Näiden perheiden katsotaan olevan enemmän sosiaalitoimen asiakkuudesta hyötyviä.

Tämä näkökanta tuo mieleen sosiaali- ja terveysaloilla, siis hyvin naisvaltaisilla aloilla käytyjä keskusteluja ja työnjaon kehittämistä. Monilla aloilla on käyty kamppailua siitä, mitkä asiakastyön tehtävät kuuluvat millekin ammattiryhmälle. Kärjistetysti voisi sanoa, että ”hienona” pidetään keskustelua, henkistä auttamista ja muutoksen aikaansaamista.

Yleisenä havaintona on, että mitä korkeammin koulutettu ja hierarkiassa ylempänä työntekijä on, sitä vähemmän hän on tekemisissä ihmisten arkisen auttamisen, toiston ja rutiinin kanssa. Kinnunen (1991) toteaaakin, että ”ammatillistumisstrategioiden uhri on konkreettista hoitoa ja apua tarvitseva ihminen.” Tedre (1998) osallistui vanhusten laitoshuoltoa käsittelevään keskusteluun ja totesi miten ”omalle ammatille on haettava arvostusta henkisestä ulottuvuudesta, empaattisesta auttamisesta, ei rutiineista ja toistoista.”

Korander (1999b) toteaa, että poliiseista on tulossa yhtä koulutetumpia, keskiluokkaisempia ja tulosvastuullisimpia.

Miten tällaiseen keskiluokkaiseen maailmaan sopii syrjäytyneiden ihmisten auttaminen, jossa tuloksia ja muutoksia ei näytä syntyvän? Ja ehkä ainoat muutokset ovat huonompaan päin. Näissä tyyppikeikkojen perheissä joutuvat poliisit kohtaamaan avuttomuutta, joka voi olla vaikea pala niin poliisikulttuurissa kuin muussakin ihmisten parissa tehtävässä työssä. Tedre (emt) toteaaakin: ”Avuttomuus on arvotonta ja siksi pelottavaa. Avuttomuudelle olisi löydettävä syyllinen, eikä ihmisten keksimien ratkaisujen rajallisuus kelpaa syylliseksi.”

Yhdysvalloissa tehtiin mielenkiintoinen tutkimus (Fick, Osofsky, Lewis 1997), jossa kysyttiin sekä vanhemmilta että poliiseilta miten lasten turvallisuutta voitaisiin lisätä ja väkivaltaa vähentää heidän elämästään. Vanhemmat toivoivat poliisien tekevän enemmän ja poliisit puolestaan vanhempien panostavan enemmän lastensa elämään.

Yhteiskunnan muuttuminen entistä monimutkaisemmaksi ja elämän muuttuminen entistä ennakoimattommaksi herättää turvattomuutta ja uhkakuvia, joihin poliisia ja järjestyksestä vaaditaan ratkaisijaksi.

Korander (1999a) on nostanut esiin kiinnostavan ja tärkeän ”poliisisointi” -käsitteen, jolla hän tarkoittaa ”yhteiskunnallista ilmiötä, jossa arvomaailmamuutosten - perustellen ne esimerkiksi taloudellisilla pakoilla, markkinavoimilla, katujen turvattomuudella ym. - johdosta yhteiskunnalliset, eli sosiaaliset ja poliittiset ongelmat tai niiden seuraukset on siirretty tai jätetty poliisin eli lain ja järjestyksen politiikan ongelmiksi ja näitä ongelmia ryhdytään määrittämään ja niihin reagoimaan poliisin taktiikoilla, stretegioilla ja keinoilla.”

Laman aikana on voimakkaasti karsittu monia palveluja tämä heikensi erityisesti lapsiperheiden tilannetta: niin taloudellista tilannetta kuin palvelujen saatavuutta. Myös sosiaali- ja terveystaloudellisten rakenteelliset muutokset: laitoksista avohoitoon ilman, että riittävän tukevia palveluja on tarjolla avohoidossa, näkyvät varmasti poliisin työssä.

Poliisien kotikeikoilla nähdään asioita, joiden pitäisi tulla yleiseen tietouteen ja vastuullisten viranomaisten ja päättäjien eteen. Poliisit ovat pitäneet esimerkiksi huumerikollisuudesta kiitettävästi ääntä. Siitä on tiedotettu julkisuuteen, lisäresursseja on vaadittu ja saatu ja sitä kautta poliisin työtä on kehitetty ja tehostettu.

Mutta entä nämä väkivallan perheet? Pitkän työkokemuksen omaavat konstaapelit muistelevat miten varastetun auton ratin takaa tapaa nuoria, joita aiemmin on tavannut polvenkorkuisina kotikeikoilla. Pitäisikö poliisin pitää nykyistä enemmän ääntä myös havaitsemistaan sosiaalista ongelmista ja vaatia päättäväisesti apua näille perheille? Ja edelleen samanaikaisesti nähdä oman työn korvaamaton merkitys, jopa niillä ”pikaisilla poistokeikoillakin”.

Tästä eteenpäin

Poliisien keikat loppuvat yhteydenottoon hälytyskeskukseen. Mikä on siis tämän keikan loppukuittaus?

1. Perheväkivaltaan puuttuminen on yhteinen velvollisuutemme. Eri viranomaiset kohtaavat niin väkivallan uhreja kuin tekijöitäkin arkityössään. Perheväkivalta näkyy selkeänä ja ongelmaksi nimettynä niin poliisin työssä, turvakodeissa kuin erilaisissa kriisipäivystyksissäkin. Monilla muilla sektoreilla se saattaa verhoutua vaikkapa lapsen oirehdintaan tai naisen ”selittämättömiin” fyysisiin vaivoihin. Väkivallan tunnistamista ja puheeksi ottamista on kehitettävä, jotta väkivallan kierrettä päästään katkaisemaan.
2. Perheväkivaltaa esiintyy kaikissa sosiaaliluokissa koulutukseen ja asemaan katsomatta. Poliisi kohtaa kuitenkin kotikeikoilla useimmiten syrjäytyneiden perheiden kärjistyneitä väkivaltatilanteita. Partioiden kohtaamien perheiden tukeminen ja hoitaminen on pitkäjänteinen prosessi. Akuuteissa tilanteissa väkivalta tai sen uhka yleensä kiihtyy nopeasti ja niissä ollaan sanojen tuolla puolen. Tilanne pitää saada poikki tehokkaalla väliintulolla. Poliisilla on tähän valtuudet ja keinot.
3. Poliiseja kutsutaan yhä uudestaan samoihin osoitteisiin. Tämä herättää välillä turhautumista niin kenttäväessä kuin poliisipäällystössäkin. Mutta eivätkö asiakkaat ole oikeassa poliisiorganisaatioissa? Olisiko tutkimisen ja pohtimisen arvoinen seikka miksi perheet pyytävät apua nimenomaan poliisilta? Toisaalta viranomaisverkostoissa on löydettävä vastuunkantajat ja käytännön toimijat näiden perheiden tukemiseksi pitkällä tähtäimellä.
4. Poliisin yhteistyötä muiden väkivallan perheiden kanssa työskentelevien kanssa on jatkuvasti kehitettävä ja ylläpidettävä. Muut viranomaiset saavat poliiseilta tärkeää tietoa ja vastaavasti poliisien on tärkeä hahmottaa oman keikkansa paikka ja merkitys perheiden kanssa tehtävässä muussa työssä.
5. Poliisin ja sosiaalityön yhteishankkeet ovat perheväkivallan tiimoilta keskittyneet kotihälytysten piiriin. Nämä ovat kuitenkin hyvin kärjistyneitä tilanteita, jossa lisäksi usein

ollaan päihtyneitä (etenkin tekijät) ja aina hyvin kiihtyneitä. Olisi tärkeää tutkia ja paneutua myös esitutkinnan rooliin perheväkivallan uhrin ja tekijän auttamisen ja hoitoonohjauksen kehittämisessä.

6. Kenttäväki esittää näistä keikoista hyviä kysymyksiä, joiden käsittelylle on varattava aikaa ja tilaa poliisiorganisaatiossa. Perheväkivallan koulutuksen on käsiteltävä asiaa niin naisten, miesten kuin lastenkin näkökulmasta. Teoreettisen ja tutkimustiedon rinnalla koulutuksessa on hyvä olla vahva tapauskeskeinen ote, jossa yhdessä tutkitaan kodeissa kohdattuja tilanteita ja mietitään käytännön toimintastrategioita.

7. Poliiseilla on oltava yksinkertaiset ja selkeät ohjeet ja kanavat miten lasten asioista raportoidaan lastensuojeluun. Poliisien kotikeikoilla nähdään sellaista perheiden arkista todellisuutta, josta lastensuojelussa ei välttämättä ole tietoa.

8. Poliisityössä niin kotikeikoilla kuin muutoinkin nähdään suomalaista karua todellisuutta elävänä ja rankkana. Miten tämä tieto tällaisenaan välittyy laajempaan yhteiseen keskusteluun ja vastuuseen ilman, että se suodattuu ja latistuu matkalla yleisluontoiseksi ja särmättömäksi syrjäytymispuheeksi?

LÄHDELUETTELO:

- Browne K., Herbert M. (1997) Preventing Family Violence. John Wiley and Sons. Ltd. Chichester.
- Fick A..C., Osofsky J.D., Lewis M.L. (1997) Perceptions of Violence: Children, Parents, and Police Officers. Teoksessa Osofsky J.D. Children in a Violent Society. Guilford Press. New York.
- Fisher J. F. (1999) The Uninvited Guest. Emerging from Narcissism towards Marriage. Karnac Books. London.
- Haapasalo J. (1999) Kaltoinkohtelun ylisukupolvisuus lastensuojelun asiakasperheissä. Teoksessa
Haapasalo J. (toim.) Väkivallan kierre. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisu 5/1999. Tietosanoma Oy.
- Heinänen A. (1987) Sopu tupaan. Poliisin ja sosiaalityöntekijän yhteistoimintakokeilu perheväkivaltatilanteissa II. Ensi Kotien Liiton julkaisu 9. Jaarli. Turenki.
- Heinänen A., Kaiponen H., Palojärvi H. (1985) Poliisin ja sosiaalityöntekijän yhteistoimintakokeilu perheväkivaltatilanteissa I. Ensi Kotien Liiton julkaisu 6. Miktor. Helsinki.
- Hinkkanen M., Pajunen T., Pettersson P., Rautio P., Ruismäki M., Suokas - Cunliffe A., - Tanila L., Wallin P. (2000) Rakkaus harhateillä. Perheväkivallan ja seksuaalisen riiston projekti. Helsingin kaupunki. Sosiaalivirasto. Koillinen sosiaalikeskus. Koillinen perheneuvola. Terveysvirasto. Koillinen terveyskeskus. Koillinen mielenterveysyksikkö. Oy NordPrint Ab. Helsinki.
- Joensuu M.Y. (1983) Väkivallan virkamies. Otava. Keuruu.
- Kinnunen M. (1991) Ammatillistuminen hylkää ruumiin. Psykologi uutiset 5/1991.
- Korander T. (1999a) Lehdistötiedote. 4.11. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimusyksikkö.
- Korander T., (1999b) Turvallisuus- ja lähipoliisistrategioiden sudenkuoppia kriminologian kartalla. Teoksessa Kiehelä H. – Virta S. Lähipoliisi lähestymistapana. Poliisiammattikorkeakoulun oppikirjat 4. Edita. Helsinki.
- Kotihälytyspäivystys (1998) Perheväkivalta-projekti. Koillinen sosiaalikeskus. Yhteistyöhanke. Helsinki. (Moniste).
- Kuokkanen L., Pölkki P. (1994) Lapsi perheväkivallan kokijana. Sosiaaliturva 8/1994.
- Lampikoski M. (1998) Ensiapua ja yhteistyötä väkivalta-asioissa. Teoksessa Kiviaho (toim.) Puheenvuoroja naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Sosiaali- ja terveysministeriö. Tasa-arvo julkaisu 3/1998.
- Marans S., Adelman A. (1997) Experiencing Violence in a Developmental Context. Teoksessa Osofsky J.D. Children in a Violent Society. Guilford Press. New York.

Marans S., Berkman M. (1997) Child Development-Community Policing: Partnership in a Climate of Violence. Juvenile Justice Bulletin. U.S. Department of Justice. March.Washington D.C.

Marans S., Berkowitz S.J., Cohen D.J. (1998) Police and Mental Health Professionals. Collaborative Responses to the Impact of Violence on Children and Families. Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America. Volume 7, number 3, July.

Oranen M. (1998) Viisi "hyvää" syytä unohtaa lapset. Esikko 2/1998.

Paavilainen E. (1998) Lasten kaltoinkohtelu perheessä. Perheen toiminta ja yhteistyö perhettä hoitavan terveydenhoitajan kanssa. Acta Universitatis Tamperensis, vol. 64. Tampereen Yliopisto. Tampere.

Perheväkivaltahälytykset (1998). Malmin poliisipiiri/Läntinen suurpiiri. Raportti ajalta 14.11.1997 - 25.3.1998. Koillinen sosiaalikeskus. Perheväkivalta-projekti. Helsinki. (Moniste).

Pösö T. (1999) Lastensuojeluturismia - tutkija selityksineen pulassa. Esikko 4/1999.

Suomen poliisi (1999). Esite. Sisäasiainministeriö, poliisiosasto. F.G.Lönnberg.

Tedre S. (1998) Rujo vanhuus on naisten maailma. Helsingin Sanomat, Vieraskynä - artikkeli 28.3.1998.

Zeanah C.H., Scheeringa M.S. (1997) The Experience and Effects of Violence in Infancy. Teoksessa Osofsky J.D. Children in a Violent Society. Guilford Press. New York.

Malmin poliisipiiri
PÄIVYSTYSKÄYNTI PERHEVÄKIVALTATILANTEESSA 15.11.-14.12.1999

Tekoaika _____

Partio _____

Ilmoitus oli aiheeton, lomaketta ei voitu täyttää €

1. Uhri € nainen mies € tytär, ikä _____ € poika, ikä _____

2. Tekijä nainen mies € tytär, ikä _____ poika, ikä _____

3. Uhrin ja tekijän keskinäinen suhde

- Puoliso/avopuoliso Ex-puoliso Vanhempi/alaikäinen lapsi
 Vanhempi/aikuinen lapsi Muu, kuka _____

4. Paikalla olevia lapsia (Ikm)

0-2 v _____ 3-5 v _____ 6-10 v _____ 11-15 v _____ 16-18 v _____ lapsia ei ollut paikalla

5. Tekopaikka

- Yhteinen koti Tekijänkoti Uhrin koti
 Muu, mikä _____

6. Uhrin kertoma fyysinen väkivalta, uhria

- Tönitty Lyöty Potkittu Kuristettu
 Lyöty teräaseella Muuta _____
 Fyysistä väkivaltaa ei tapahtunut

7. Tekijä

- Vahvistaa uhrin kertomuksen Kieltää sen Kertoo tapahtuneen toisin

8. Havaittavissa olevat vammat

- Mustelmia Ruhjeita Haavoja Muuta, mitä _____
 Ei havaittavissa olevia vammoja

9. Uhria uhkailtu Kyllä Ei

10. Selvästi alkoholin vaikutuksen alaisena Tekijä Uhri

11. Kodin irtaimistoa rikottu Kyllä Ei

12. Tilanne rauhoittui paikan päällä keskustelemalla Kyllä Ei

13. Tekijään kohdistuvat toimet

- Ei tavattu Poistettiin paikalta Kiinniotettiin päihtymyksen perusteella Kiinniotettiin pkl:n perusteella
- Annettiin tietoa hoitomahdollisuuksista

14. Uhriin kohdistuvat toimet

- Toimitettiin lääkäriin Toimitettiin turvakotiin
- Suositeltiin turvakotia Suositeltiin sukulaisen, naapurin tms. luokse menoa
- Annettiin tietoa hoitomahdollisuuksista
- Muuta, mitä _____

15. Toistuvaan väkivaltaan viittaavia havaintoja

- Uhrin kertomus Tekijän kertomus Muiden läsnäolijoiden kertomus
- Poliisin aikaisemmat kokemukset

16. Poliisin arvio rikosnimikkeestä

- Lievä pahoinpitely Pahoinpitely Törkeä pahoinpitely Laiton uhkaus Ei rikosta

17. Poliisi tehnyt rikosilmoituksen Kyllä Ei

18. Poliisi ottanut yhteyden sosiaaliviranomaisiin

- Välittömästi, kutsuttu paikalle lapsen aikuisen takia
- Lähetetty ilmoitus sosiaaliviranomaisille lapsen aikuisen takia Ei ilmoitusta

19. Mikäli perheessä oli lapsia, kerro havaintosi lapsista?

Voit jatkaa toiselle puolelle!

Liite 2**12.11.1999****Hyvät Malmin poliisimiehet ja –naiset!****Teen Sisäasiainministeriön poliisiosaston toimeksiannosta kartoituksen perheväkivalta-hälytyksistä 15.11. – 14.12.1999.**

Lomake on lähes sama kuin pari vuotta sitten. Uutena kysymyksenä on kysymys HAVAITOSI/HAVAITONNE LAPSISTA. Pyydän teitä vain yksinkertaisesti kuvaamaan sitä mitä ehditte kodeissa nähdä: missä lapset olivat? Miten he reagoivat tilanteeseen ym. Voitte myös kirjata lomakkeeseen niitä ajatuksia, joita lasten tilanne kotihälytyskeikalla herätti.

Lomakkeiden lisäksi haastattelen osaa teistä perusteellisemmin, jotta numeroiden lisäksi saisimme raporttiin kenttäväen ajatuksia perheväkivaltilanteiden hoitamisesta.

Kartoituksen tekemisessä ja yhteistyössä kanssanne minua sitoo luonnollisesti vaitiolovelvollisuus. Raportin julkaisee sen tilaaja.

Yhteistyöterveisin

Hannele Törrönen
Psykologi
Ensi- ja turvakotien liitto ry
p. 0400 – 434 914

Liite 3

MALMIN POLIISIPIIRI, PERHEVÄKIVALTA-KOTIHÄLYTYKSET

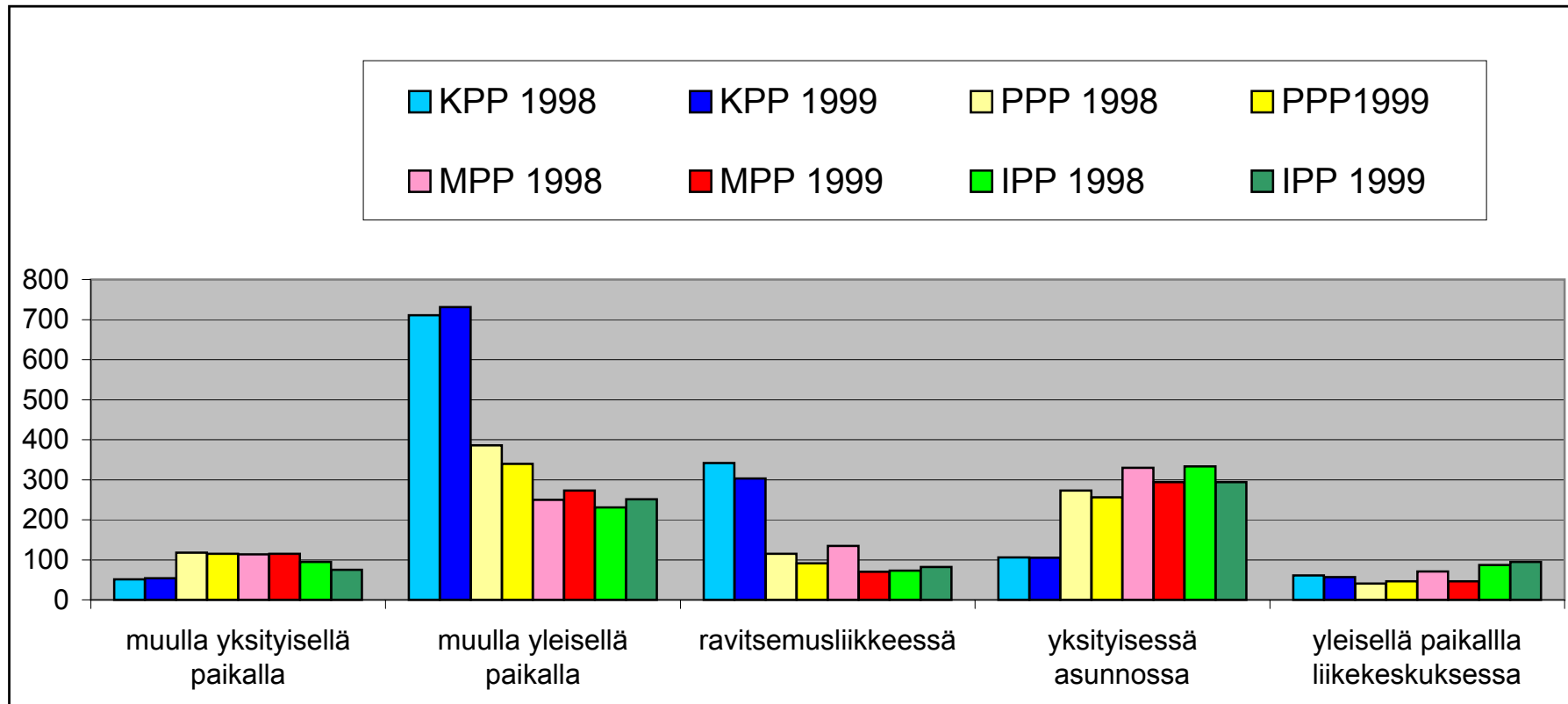
KARTOITUS 15.11. – 14.12.1999

POLIISIMIESTEN JA –NAISTEN HAASTATTELUT

1. Minkälainen on kokemuksesi mukaan tyypillinen ”perheväkivalta-keikka”? Onko sellaista?
Yksi vai monta?
2. Minkälaiset tilanteet perheväkivaltakeikoilla ovat sellaisia, joissa koet
 - poliisin kutsumisen mielekkäänä
 - poliisin kutsumisen turhana
3. Kerro keikasta, joka on jäänyt sinua jälkeensä vaivaamaan/askarruttamaan?
4. Mitä poliisilta voi odottaa/ei voi odottaa perheväkivaltatyössä?
5. Mitä ajattelet erityisesti lasten kohtaamisesta perheväkivaltatilanteissa? Kerro esimerkkejä, jotka ovat jääneet mieleesi erityisen hankalina? Entä myönteisiä tilanteita?
6. Mihin kiinnität huomiota kun arvioita lasten tilannetta? Erityisesti lastensuojeluilmoituksen tekemisessä? Sosiaaliviranomaisten kutsumisessa paikalle?
7. Milloin teet rikosilmoituksen kotikeikalla?
8. Onko sinulla toivomuksia koulutuksen/yhteistyön ym. suhteen perheväkivaltatyössä?
9. Mitä en osannut sinulta kysyä?

PAHOINPITELYT HELSINGISSÄ POLIISIPIIREITTÄIN 1998 / 1999

	KPP 1998	KPP 1999	PPP 1998	PPP1999	MPP 1998	MPP 1999	IPP 1998	IPP 1999
muulla yksityisellä paikalla	51	54	118	115	114	115	95	75
muulla yleisellä paikalla	711	731	386	340	250	273	231	251
ravitsemusliikkeessä	342	303	115	91	135	70	73	82
yksityisessä asunnossa	106	105	273	256	330	294	333	294
yleisellä paikalla liikekeskuksessa	61	57	41	46	71	46	87	95

HELSINGIN POLIISILAITOKSESSA VUOSINA 1998 JA 1999 PERHEVÄKIVALTAAN LIITTYVÄT HÄLYTYSKEIKAT

ALUE	LKM / 98	Tehty R-ilmoitus 98	Lapsi paikalla 98	LKM / 99	Tehty R-ilmoitus 99	Lapsi paikalla 99	LKM / MUUTOS %
KESKUSTA	195	37	8	189	37	10	-3,08 %
PASILA	618	80	33	600	115	30	-2,91 %
MALMI	951	129	66	838	102	67	-11,88 %
ITÄKESKUS	895	132	63	915	131	84	2,23 %

